

Årg 3 nr 4/2024

SHF

Svenska Hunduppfödareföreningen

*Rasspecial
curly coated
retriever*

- Krisberedskap
- Ny EU-förordning
- Med blick för hund

SHF 2024

Ordförande:

Bengt-Åke Bogren
ordforande@svenskahunduppfoarforeningen.se

Vice ordförande:

Berit Bodin

Sekreterare:

Charlotte Barvestad
sekreterare@svenskahunduppfoarforeningen.se

Kassör:

Lisbeth Andersson

Ledamöter:

Charlotte Laning Vrethammar

Suppleanter:

Ewa Arve
Mia Borg

Ansvarig utgivare:

Bengt-Åke Bogren

Redaktion:

Charlotte Laning Vrethammar
redaktor@svenskahunduppfoarforeningen.se
Monika Wahlstedt

Ammacentralen

Kerstin Norberg
ammacentralen@svenskahunduppfoarforeningen.se

Mentorskap

mentor@svenskahunduppfoarforeningen.se

Valberedning:

Annette Andersson
Tommy Sundell
Anne-Lie Andersson
valberedning@svenskahunduppfoarforeningen.se

Vi bygger vår tidning tillsammans!

Vi är nyfikna på vad du som uppfödare och medlem är intresserad av att läsa om. Tipsa oss gärna!

- Vet du intressanta personer att intervjua?
- Har du skrivit en artikel för en rasklubbstidning i angelägen fråga som kan passa hos oss?
- Finns det någon aspekt av uppfödarlivet som behöver belysas mer?

Kort sagt – tidningen är vår, din och alla medlemmars. Passa på att tipsa och påverka.

Du når oss genom att maila till:
redaktor@svenskahunduppfoarforeningen.se

**Nästa nummer
utkommer i
mars 2025
Manusstopp 15/2**

---

ur innehållet

Med blick för hund	4	Ny EU-förordning	22	Forskning för hela hundlivet	34
Ta valpar första gången	14	Kastrera min hund	24	Curly coated retriever	40
Berner sennen studie	16	Mentorer	29	Julkort	44
Domaruppdrag	19	Krisberedskap	30		

Information från ordförande

Så är vintern annalkande i södra delen av landet men i norr är det säkert vitt och kallt redan! Om vi får en vit jul i söder är väl osäkert, men den som lever får se!

Årets utställnings säsong går mot sitt slut och nu återsår bara Stockholms Hundmässan. Antalet anmälda hundar på årets utställningar har varierat en hel del med minskningar på vissa håll och andra har haft oförändrat antal anmälda hundar. Under året så har antalet registrerade valpar gått ner och det har i vissa raser varit svårt att sälja valpar.

Vi seriösa uppfödare bör nog bli bättre på att marknadsföra rashundar och varför man ska vända sig till oss som är

registrerade uppfödare. Vi gör ju ett seriöst arbete med vår uppfödning och följer alla regler som SKK, Jordbruksverket och andra myndigheter kräver. Jag tycker att vi syns för lite i media och på sociala sidor med hur positivt det är att vända sig till oss vid köp av valp. Vi har ofta lång erfarenhet och kunskap om våra raser samt tar fullt ansvar för våra uppfödda valpar så klart. Vi måste bli bättre på att synas!

Inom vår huvudorganisation SKK händer mycket just nu. Ny hemsida (som är svår att hitta på) mycket prat och synpunkter på uppfödning av vissa raser, DNA-tester, inkorsningsavel, kanske förbud för vissa raser i framtiden, ekonomin i framtiden och vision 2030. Här gäller det att följa med i alla protokoll och rader som skrivs. Nog har invalda i SKK och ras och specialklubbar mycket att jobba med just nu. Även vi uppfödare behöver se över hur vi ska arbeta med våra raser i framtiden.

Har du noterat att vi har ett webinarie den 29 december med "Världens bästa hundfotograf" – Sanna Sander som visar bilder och berättar om hundar hon mött under en resa till Nepal med tonvikt på tibetansk mastiff. Missa inte detta!

Vill nu önska er alla en skön och avkopplande långhelg så ses vi snart på 2025 års första utställning - MyDOG!

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Bengt-Åke Bogren

STYRELSEN KALLAR TILL ÅRSMÖTE TORSDAG DEN 20 MARS KL 19:00

**FÖRANMÄLAN TILL ÅRSMÖTET SENAST TORSDAG DEN 13 MARS:
SEKRETERARE@SVENSKAHUNDUPPFODARFORENINGEN.SE**

MÖTET BLIR DIGITALT OCH KOMMER ATT HÅLLAS I ZOOM. LÄNK TILL MÖTET SKICKAS UT NÅGRA DAGAR FÖRE. DAGORDNINGEN KOMMER ATT LÄGGAS UT PÅ HEMSIDANS MEDLEMSFLIK UNDER "NYHETER" SENAST DEN 12 MARS.

MOTIONER SKA VARA STYRELSEN TILLHANDA SENAST DEN 31 DECEMBER OCH SKICKAS TILL SEKRETERAREN PÅ OVANSTÅENDE ADRESS.

**VÄL MÖTT!
/SHF:S STYRELSE**

MED BLICK FÖR HUND - fyra konstnärer

Vi är många som älskar skönheten i hund i allmänhet och i våra raser i synnerhet. En stolt profil. Starka lärmuskler som spelar i rörelse. En blank päls. Ett välvt bröst. Ett mäktigt huvud. Allt kryddat med personligheten hos dom vi älskar mest.

Svenska Hunduppfödareföreningen har brett fyra konstnärer med blick för hund att berätta om sin konst. Kanske blir du inspirerad.

Att måla med ull - textilkonstnär Angeline Öhman

Jag bor med min sambo och våra barn i Boden. Jag gillar djur, natur och att jobba kreativt och har alltid haft ett stort hundintresse. Jag har haft hund hela mitt liv och kan inte tänka mig en vardag utan minst en fyrbent hemma. Just nu har vi en basset hound som är ett år gammal. Han är en helt otrolig individ som tar livet med en klackspark. Jag gillar att jobba med ull och visar en del av mina konstverk på min sida på Facebook.

Ull ett levande material

Det är verkligen roligt att skapa med ull då det är ett så

levande material som kan forma och te sig på en mängd olika sätt beroende på hur den hanteras. När jag gör tavlor så våttovar jag alltid underlaget med de färger jag har valt ut för just det aktuella konstverket. Det är bara fantasin som sätter stopp i valet av färger. Underlaget kan bli helt slätt eller så väljer jag att det ska vara mer ojämnt för att skapa en mer levande yta. De finns en mängd olika typer av ull och fiber som i sin tur ger olika struktur och känsla.

För själva motivet använder jag mig av nåltovning. Det går ut på att man med hjälp av nålen med hullingar fäster ihop ullens fibrer i varandra så allt fäster sig. Man kan blanda ullen i olika nyanser för att skapa illusionen av skuggor och djup. Jag brukar tänka att jag målar med ull.

Ull fascinerar

Jag föll för nåltovning då man kan göra både enkla och eleganta motiv. Man kan jobba med detaljer och man måste hålla fokus. De är svårt att suddas bort den ullen man har satt fast. Sen kan man skapa så varierat. Det kan bli till både dekorativa som funktionella saker som

grytunderlägg, mattor, tavlor, lampskärmar, eller tofflor, vantar, mössa, med mera.

Jag använder mig mest av kardad eller kammad ull som är till fördel när man vill våttova eller nåltova. Jag har testat mig fram och lärt av erfarenheterna. Det mesta av ullen köper jag av Linda Åkerblom som har en mängd av olika ullsorter och fantastiska nyanser och besitter en stor kunskap om ull.

Förfrågningar landar på olika vis

De är olika hur förfrågningar och önskemål kommer in. För beställningar av porträtt utgår jag från ett foto som inspiration. Man får ha önskemål så klart, men man måste komma ihåg att ull är ett levande material som har sin egen vilja. För dem som vill ha egen hundull invävt i konstverket så gör jag det gärna. Det blir en personlig och vacker känsla bakom motivet. Jag har svårt att säga vilken ras eller motiv som är roligast att skapa. Jag älskar ju alla hundar! Men, man måste tänka på att tovningen inte får bli för liten. Ullen behöver sin egen plats för att kunna komma fram på rätt sätt. Blir detaljerna för små och för få så blir det inte en önskad effekt. Hundmotiv kan inte vara mindre än cirka 25x30 cm.

Ett konstverk som ligger mig varmt om hjärtat

Det är springer spanieln, som finns med på foto här. När jag var barn hade vi spaniel och jag har även haft

en som vuxen. Det är en fantastisk ras. De är mjuka till sinnet och älskar hela familjen. Jag tycker att just det här konstverket fångade upp spaniels karaktär på ett fint sätt.

Motiv som lockar i framtiden

Jag skulle gärna göra ett riktigt stort alster som verkligen tar sin plats på väggen! Både med en spännande bakgrund som är levande med både mörka och ljusa partier med en hund som i sin egen karaktär poppar i bilden och tar plats på ett självklart sätt. Svårt att förklara, men att hunden och miljön i bakgrunden ska vara som menade för varandra.

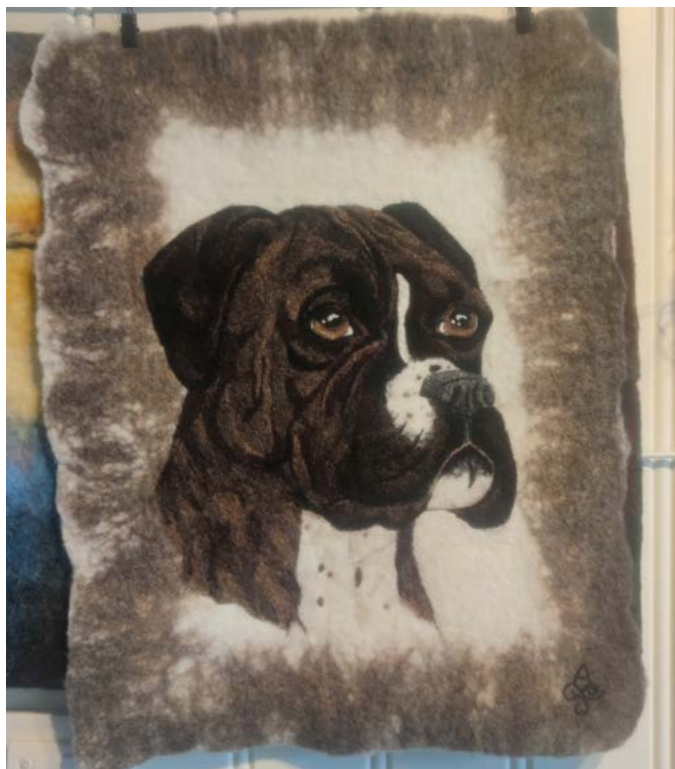
Priset för ett tovat hundporträtt

Det är individuellt för varje alster och avgörs av tidsåtgången. Ett litet alster kan ta lika lång tid att göra som ett som är fyra gånger så stor. Lättast är att man talas vid om önskemål och förväntningar. Men från 1500 kronor och uppåt är vanligt.

Kontakta Angeline

Fb: @Tovning by Angeline

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61555939401534&sk=about>
mailto: angeline.ohman@gmail.com

Jag tycker om att göra hundar i rörelse – skulptör Lars Richardsson

Jag heter Lars Richardsson. Jag är 58 år och bor i Torsåker i Gästrikland med min fru. Till familjen hör två utflugna barn och ett barnbarn. Till vardags jobbar jag som lärare. Jag har alltid skulpterat med olika material. Som liten byggde jag och lekte med modellerfigurer såsom djur, indianer och cowboys och sånt. Sen var det en slump för ungefär femton, tjugo år sedan som klassen fick en chans att skulptera och bränna hos en lokal keramiker. Jag skulpterade några figurer med barngruppen och keramikern undrade om jag inte ville göra lite fler figurer och ställa ut hos henne. Sen började hjulen rulla.

Hundintresset börjar med greyhounds

Jag har tävlat och fött upp greyhounds i cirka 25-30 år och alltid haft hund i hemmet. Det har varit diverse jakthundar men främst labrador. Just nu är familjens hund en 10-årig whippetik vid namn Nixa.

En lera med pappersflagor

Jag jobbar med en stengodslera som kallas papperslera. Den innehåller små pappersflagor som försvinner vid bränningen. Mina skulpturer skröjbränns och målas med akrylfärg.

Att forma figuren är en utmaning i sig men det absolut svåraste i mitt skapande har varit att få skulpturerna att hålla formen när de är blöta. De får inte säcka ihop. Med tålamod och envishet har jag testat mig fram och slutligen har jag fått leran att hålla genom att använda barnens gamla Lego. Utifrån klossarna bygger jag som ställningar under hundarnas kroppar och ben så de håller formen tills de börjar torka. Det är den tekniska utmaningen.

Lerans inneboende klurighet

En annan svårighet är att få skulpturerna att se ut att röra på sig och att integrera med varandra. Skulpturerna limmas som färdiga upp på en träplatta. Där måste varje skulptur ha minst tre fästpunkter. Jag använder stöd runt skulpturen då de ska vara i rörelse. Jag har använt många typer av stödpinnar, allt från mopedekrar till olika genomstinga plaststavar men upptäckt att armeringspinnar funkar bäst.

Jag tycker mest om att göra hundar i rörelse och som integrerar med ytterligare en skulptur. Det är också den största utmaningen. Som skapande konstnär har

jag svårt att bli nöjd med mina skulpturer och jag får emellanåt stor ångest av skapandet. Som tur är har jag ofta kunder och FB-följare som boostar mitt ego att fortsätta.

Här hittar man Lars

De flesta av mina beställningar får jag via min sida på Facebook. Jag har ställt ut min konst på bland annat länskonst och Gästrik konst finns också representerad bland annat på Läns museet i Gävle.

Priset för en skulptur

En skulptur kostar runt 1500 kr. Men det knepiga är transporten. Den klarar inte att skickas med post.

Utan måste hämtas upp hemma hos mig i Torsåker, Sandviken. Mina skulpturer har blivit fraktade till både Norge, Danmark, Finland, Tyskland, Irland och USA. Jag tänker att hundfolk säkert hjälper varandra. Det är ingen stor omväg att passera Torsåker på väg mot hundutställningar som Leksand, Mohed eller Högbo Bruk.

Kontakta Lars

Fb sidan: @Skulptör Lars Richardsson

<https://www.facebook.com/profile>

https://www.facebook.com/profile.php?id=100070782076200&sk=about_contact_and_basic_info

Ett bra foto gör att jag taggar igång - konstnär Johannes Nygren

Naturen var runt knuten när jag växte upp. I mitt kvarter skällde jakthundar och vänner kopplade på sin draghund när de var ute i skidspåret. Min uppväxt i Arvidsjaur har så klart präglat min kärlek till djur och natur. Jag har alltid fascinerats över mötet mellan människa och djur och människa och natur. Det är i det äkta mötet som jag känner mig levande, om det är på en bergstopp innan jag ska kasta mig ut i ett puderåk på skidor, eller om det är ett möte med ett vilt djur i naturen eller i Göteborg där jag numera bor i konstnärstata Majorna med fru och barn. Sedan ett gäng år jobbar jag halvtid med skapande, resten med kvalitetsledning och coaching. Kombinationen är rolig och passar mig bra just nu.

Varierade tekniker

Jag målar i olja, akvarell, akryl, tusch och digitalt och tecknar i blyerts, kol, tusch, pan pastell och digitalt. Mest tid ägnar jag åt akvarellmåleri, ett tekniskt avancerat medium som kräver planering men också improvisation

och total närvaro i kritiska moment när mycket vatten används. Jag har valt dessa för att jag tycker att jag kan skapa allt jag vill med dem. Det blir en väldigt stor bredd och jag tycker om att kunna leverera olika känsla, till olika kunder, för olika ändamål, till olika prisklasser i olika detaljnivå. Akvarell använde jag tidigt eftersom det passade min resande livsstil. När jag fick egen ateljé var det lättare att måla akryl och olja. Det kräver mycket träning att jonglera valör, kulört och måttnad samtidigt när akvarell målas vått i vått. Det är roligt och utmanande.

Uppdragen hittar Johannes

Kunder hittar min hemsida via olika sökmotorer och beställer målningar eller teckningar. Det är alla möjliga som beställer, men hundporträtt brukar vara porträtt på fina vänner som ska hedras efter deras bortgång.

Svag för päls som skimrar

Jag är svag för päls som skimrar, så korthåriga hundraser i regel. Men riktigt yvig päls eller vackra ögon är också

jätteroligt. Jag kan nog inte säga att någon hundras är roligare. Får jag en fin fotoförlaga som det går att göra något bra av blir jag taggad.

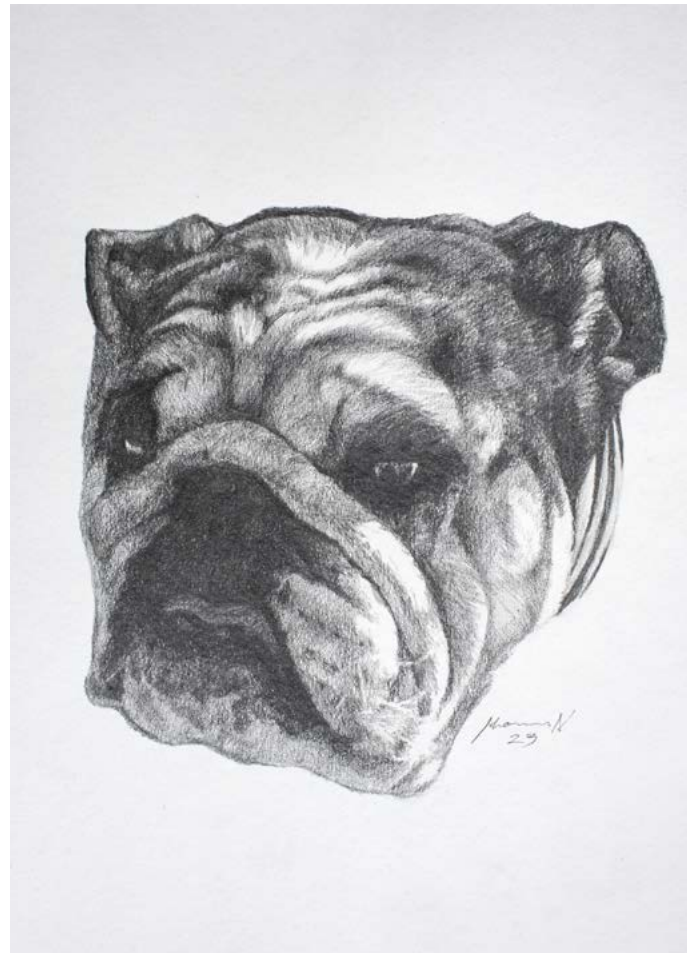
Min specialitet är att jag är duktig på att återge både människa och djur. Vill man beställa ett porträtt där ett möte sker mellan dessa så är det sådant jag är skicklig på att göra. Det är kombinationen av bra fotoförlaga och mycket tid till projektet som är förutsättningen för ett bra arbete. Det hade varit kul att göra fler riktigt detaljerade akvarell eller oljemålningar.

En avbildning att minnas

Min kollektivkompis Johan hade en gatuhund från Irland som bodde hos oss. Lizzy var en enorm karaktär och kommer alltid ha en speciell plats i mitt hjärta. Deras relation var otroligt fin, och i den oljemålningen jag gjorde försökte jag fånga den känslan. Ni ser den här intill.

Prislappen för konst

Allt från en skissartad blyertsteckning för 500kr till ca 5-6000 för de mer detaljerade porträtten i färg

och kanske ännu mer om det är många detaljer i en oljemålning. Jag uppmanar alla som har en idé att kontakta mig för att få ett uppskattat pris på sitt projekt, det kostar inget att fråga. Konst tar tid och ibland kanske prislappen avskräcker, men när det blir bra så kan det bli tidlöst bra.

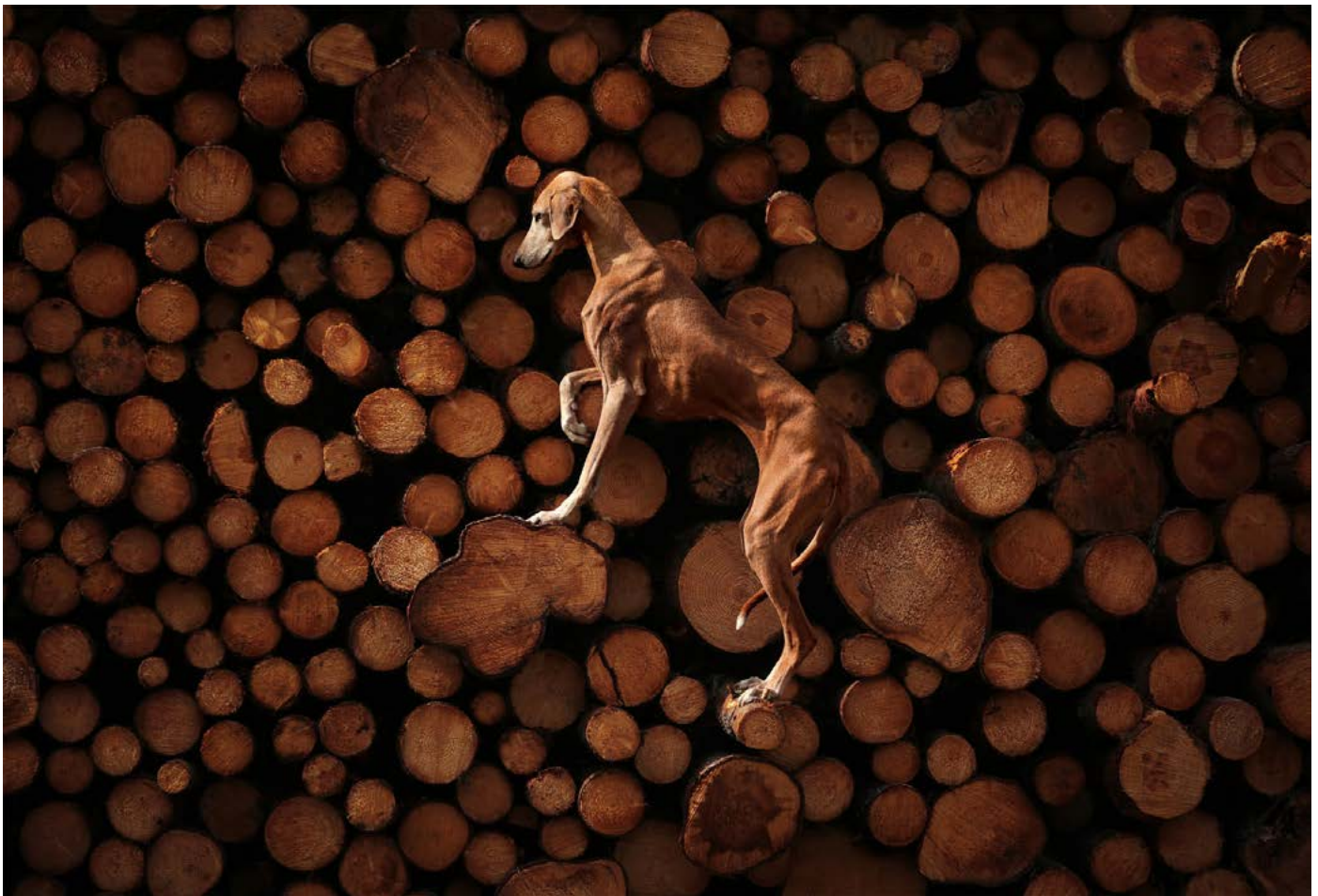
Kontakta Johannes

Mobil: 073-8163874

Mail: info@jnart.se

Hemsida: <https://jnart.se/portratt/hundportratt/>

Att frysa ett ögonblick i tiden – fotograf Sanna Sander

Mitt namn är Sanna Sander och är fotograf. Jag bor mitt i skogen i Blekinge tillsammans med min man, våra två barn och en hel drös med djur. Tibetansk mastiff är den ras mitt hjärta klappar extra för och det har bankat för rasen i snart 18 år. Jag delar mitt liv med rasen och bor som jag gör för att kunna erbjuda dem ett liv där de får vakta när de tycker att det behövs, inte när jag eller grannar tycker att det passar. Jag har även en azawakh och en liten byracka.

Jag har fascinerats av hundar precis hela livet. I ung ålder jagade jag hundbilder i mormors och mammas veckotidningar, klippte ut dessa och klädde garderobsdörren med dem. Jag släpade med mig storasyster till biblioteket bara för att bläddra i hundböcker och jag konfiskerade familjekameran för att fota allt med fyra ben.

På den tiden var det filmrulle som gällde och trots att de framkallade bilderna nästan alltid dominerades av oskarpa kossor, katter och hundar sa mina föräldrar

aldrig något om det utan satte in bilderna tillsammans med de mer traditionella familjebilderna.

En kärlek till hundar och hundbilder har styrkt mycket i mitt liv och jag träffade min man tack vare min första tibetanska mastiff.

Sannas tankar om fotografering

Jag är fotograf. Självlärd och driven av en genuin kärlek till hundar, hundraser och deras exteriör och funktion. Den tekniska biten med inställningar eller märke och modell på kameran är av föga intresse för mig, istället är det själva bilden som lockar. Jag jagar alltid efter den perfekta bilden. Och den perfekta bilden är en hund med djup i blicken, attityd och en balanserad exteriör. Jag arbetar även med bilderna i photoshop efter att de har lagts över på datorn och där ger jag bilden lite mer känsla även om hunden bidrar med det mesta under själva fototillfället.

När jag skaffade min första tibetanska mastiff bestämde jag mig för att dokumentera vår resa tillsammans och

efter många års fotograferande med analog utrustning bestämde jag mig för att investera i en digital systemkamera. Friheten att fotografera digitalt är svårslagen, speciellt när man vet alternativet. Att inte begränsas av antalet bilder på rullen var magiskt i början och än idag är jag tacksam för möjligheterna digital utrustning ger. Photoshop är spännande att utforska och även där är jag självlärd. Ofta spenderar jag mer tid framför datorn än bakom kameran.

Allt handlar om ögonblick

Allt handlar om ögonblick. Det går inte att återskapa vissa aspekter inom fotografering, så som ljus, hundens form, päls och humör samt väderförhållandena. Det handlar kort och gott om att frysa ett ögonblick i tiden. Om man tvekar eller skjuter upp det kommer tillfället troligen aldrig tillbaka. Jag har vandrat runt på hundutställningar med min kamera i nästan tjugo år nu, oftast åker jag dit för att utöka mitt eget bildbibliotek av raser och hundar. Det är nörderi på hög nivå. Ofta är ägarna intresserade av bilderna och får då möjlighet att ta del av dem.

Det allra bästa motivet

Jag brukar säga att så länge jag har en hund framför kameran så är jag nöjd, men visst har jag en del favoriter. Att fotografera hundar när de gör det de är avlade för är oslagbart. Och så klappar ju mitt hjärta lite extra hårt för tibetanska mastiff och övriga herdehundar och molossers. Och vinthundarna. Och terriers. Och sällskapshundar. Och spetsar. Och jakthundar och .... Ja, ni ser. Är det en hund framför kameran så är jag nöjd.

Bilder jag aldrig glömmer.

Det är väl nästan omöjligt för mig att inte nämna den bild på min azawakh Soleil som rönte sådan internationell framgång ifjol. Där står hon på en hög med stockar och är precis så vacker som bara en vinthund kan vara.

Men annars är alla de bilder jag har med i Renée Willes fantastiska hundbok "All världens hundraser" (utgiven 2013) väldigt speciella för mig. Det året var jag extra aktiv med mitt fotograferande när jag "jagade" raser på den lista av efterlysta raser jag fick av Renée och minnet av denna "jakt" är härligt.

Arbetet med kameran har lett till framgångar

Jag har även tävlat internationellt med mina bilder och rönt stor framgång. Bland annat blev jag i fjol utsedd till ”International Pet Photographer of the Year” samt ”Portrait and Landscape dog photographer of the year” i de två största husdjurs- och hundfototävlingarna i världen.

Drömmotiv – finns dom?

Jag älskar att fotografera rasvarianter tillsammans, till exempel alla setterraser på samma bild, kort och långhårig collie tillsammans, samtliga färgvarianter inom samma ras, som till exempel hos grand danois. Allt sådant lockar mig och hade jag haft en önskelista hade liknande önskebilder toppat den. Arbetande hundar är något annat jag älskar och jag hade väldigt gärna fotat vallhundar ”in action”. Och så älskar jag att fotografera valpkullar åt uppfödare!

Överkomligt och prisvärt

Jag vågar påstå att jag är tämligen överkomlig. Jag har ett grundpris på 700 kr för fotograferingen oavsett hur många ägare som väljer att dela på avgiften och oavsett

antal hundar. Därefter betalar man för de bilder man vill ha. 150 kr för en bild i webbstorlek och 700 kr för en bild som håller för förstoring/tryck/annons/canvas och så vidare. Milersättning tillkommer. Om jag kommer fram och frågar om jag får fotografera på en hundutställning kostar fotograferingen givetvis ingenting. Annars är priserna desamma.

Vill du se mer av Sanna eller beställa.

På min Instagram finns ett urval av mina bilder till beskådande. Där kan man få ett hum om vad man har att vänta i form av resultat om man skulle vilja anlita mig.

Dessutom, om du vet med dig, eller tror, att jag fotograferat din hund så har jag alltid kvar bilderna och det är aldrig för sent att maila in en beställning. Det enda jag behöver är fototillfället (namn på plats och år) så kan jag med största sannolikhet gräva fram bilderna från mitt arkiv.

www.instagram.com/sanna_sander

www.sannasdd.com

tel: 0733-877599

Webbinarium

29 december kl 18

Two large Tibetan Mastiff dogs are sitting on a stone ledge. The dog on the left is black with tan markings on its face and chest. The dog on the right is brown and tan with a thick, shaggy coat. They are both looking towards the camera with their mouths slightly open. The background is a blurred, natural setting with trees and a fence.

**Sanna Sander utsågs 2023 till världens bästa hundfotograf.
Hennes passion i livet är tibetansk mastiff, vars ovanliga
kusin bhote kukur endast finns i Nepal.
Sanna reste dit för att hitta rasen!**

**Hör henne berätta under webinariet. Anmälan: bengtake.bogren@telia.com.
Gratis för SHF:s medlemmar. Övriga: 100 kr**

Ta valpar för första gången

Att ta en kull valpar på tiken kanske kan tyckas som en enkel sak vid första tanken. Men det är bra att vara väl förberedd och påläst innan. Del 4 av 4.

TEXT: MARIE GADOLIN

När valparna ska flytta

Innan valparna levereras till sina nya ägare ska de registreras i Svenska Kennelklubben. Dessutom ska de vara vaccinerade, id-märkta och veterinärbesiktigade.

TEXT: MARIE GADOLIN

Som uppfödare inom SKK-organisationen är man skyldig att använda

Kennelklubbens köpeavtal vid försäljning av valpar. Där regleras vad som gäller mellan säljare och köpare, till exempel vid återköp. Båda parter bör ha läst och satt sig in i det finstilla. Dessutom gäller konsumentköplagen. Uppfödaren är ansvarig för så kallade dolda fel på valpen. Det kan vara tryggt att teckna en "dolda fel-försäkring" i samband med att kullen ska säljas, för att gardera sig mot hårda ekonomiska smällar. Prata med det försäkringsbolag tiken är försäkrad i.

På SKK:s hemsida finns bra information om den juridiska biten.

<https://www.skk.se/sv/uppfodning/regler-policys-och-lagar/>

Även Jordbruksverket har regler som måste följas.

Skicka gärna med valpköparna en kom ihåg-lista om utfodring, skötsel, vaccinationer, försäkringar med mera. En tumregel kan vara fyra mål fram till tre månaders ålder, tre mål fram till sex månaders ålder och därefter två mål per dag.

Vaccinering mot valpsjuka görs vid tolv veckors ålder, ett års ålder och därefter vart tredje-fjärde år.

Valpar ska inte motioneras, men småpromenader i omgivningarna är bra för socialiseringen. Grundläggande ledarskapsträning är också en god idé att informera om, det är en bra bas för kommande lydningsträning.

Som valpköpare är det förstås viktigt att förhöra sig om att valpen är uppfödd enligt konstens alla regler, förhoppningsvis har meriterade föräldrar med bra hälsa och temperament och att SKK:s avtal finns och följs. När man besöker valparna före leverans ska de vara utåtriktade och sociala.

Det varierar om uppfödaren låter köparen välja valp, eller själv bestämmer vilken valp som ska till vem. Tänk på att uppfödaren inte är skyldig att sälja, och att man heller inte är tvungen att köpa, förrän bindande avtal är skrivna.

Fotnot: Artikeln har tidigare varit publicerad på Svenskjakt.se.

SKK:s annonsplats för rashundar - www.köpahund.se - har genomgått en rejäl ansiktslyftning med flera nya funktioner.

Vad är det bästa med sidan? Vad kan bli bättre?

Hör gärna av dig till oss med synpunkter så sammanställer vi dem och vidarebefordrar till SKK.

Skicka dina synpunkter till:

ordforande@svenskahunduppfodarforeningen.se

Studie på berner sennen är angelägen för andra raser

Sammanfattning och resonemang av Monika Wahlstedt för Svenska Hunduppfödareföreningen

En artikel i Advances in Canine Genetics publicerad mars 2023 beskriver en studie av den genetiska variationen och omfattningen av homozygoti hos Berner Sennen. De åtta forskarna är; Anna Letko, Benoît Hédan, Anna Snell, Alexander C. Harris, Vidhya Jagannathan, Göran Andersson, Bodil S. Holst, Elaine A. Ostrander, Pascale Quignon, Catherine André och Tosso Leeb. Studien länkas till i slutet av denna korta sammanfattning.

Foto: Malin Eriksson

En vetenskaplig artikel kan vara svår att närma sig. Det är synd. För nyttan för oss lekmän försvinner lätt. Läsningen underlättas om man läser ett urval av texten. Varje vetenskaplig publikation börjar med en sammanfattning av det man har tänkt göra och en bakgrund som är relevant. I slutet av arbetet står slutsatserna man kan dra av studien. Innan dessa, om man vill fördjupa sig en smula mer står en ofta intressant diskussion som kan vara tillgänglig även för lekmän. Det är på detta sätt jag läst och tagit till mig artikeln. Troligen sitter några av våra läsare på djupare kunskaper. Komplettera gärna med fler slutsatser och beskrivningar så kompletterar vi i nästa nummer av vår webbtidning.

Berner sennen

Berner sennen är en stor ras som skapades i Schweiz i början av 1900 talet. Ursprunget är äldre men det var då den tydliga rasbildningen kom igång. Ursprungligen var det en gårdshund som användes som dragdjur, till vakt och för att hantera boskap. Idag är den en allround familje- och sällskapshund. I rasen förekommer flera komplexa sjukdomar som tumörsjukdomar och HD.

Studien i korthet

Studien har gjorts på 33 obesläktade BS från fyra länder, Sverige, Frankrike, Schweiz och US. Man gjorde analys av homozygoti i hundarnas genom och beräknade deras genetiska inavelskoefficient till 39,5 %. I genomet såg man att det fanns flera fixerade eller nästan fixerade områden i som kodar för sjukdomar av den typ som rasen drabbas av. I fixerade områden saknas variation, det vill säga, här kan inte friska anlag spridas vidare till ny generation via celledningens omkombinationer. Man fann också flera immuncellsreglerande gener vilka kan ha betydelse för rasens predisposition för blodcancer.

I inledningen i artikeln sägs ” High levels of inbreeding and relatedness, strongly exaggerated in the last 30 years, have likely led to the high prevalence of specific genetic

disorders in this breed.” Det är dom raderna som gör att studien är i högsta grad angelägen för alla raser som avlas i stängda stamböcker.

Rasens nuläge som den beskrivs i studien

Berner sennen är en populär ras som under det sista hundra åren avlats med stark selektion för att passa rasstandard enligt FCI. Det är en långhårig, trefärgad, allround arbetande hund. Siffror från rasklubbarna i de berörda länderna beskriver respektive populationsstorlek; 23 000 i Frankrike, 2 700 i Sverige, 8 000 i Schweiz. I dessa länder är rasens popularitet relativt stadig även om en viss minskning av registrerade hundar har noterats under 2018-2022. I USA har rasen ökat i popularitet från att vara den 25:e populäraste 2017 till att fyra år senare vara den 20:e populära allt enligt amerikanska kennelklubben.

De för rasen kända sjukdomarna förekommer i alla fyra populationerna. De påverkar hundarnas livskvalitet och livslängd och därmed ägarnas liv. Sjukdomarna är inte unika för BS utan förekommer också i andra raser. Det finns anledning att tro att genetiken kan se likvärdig ut även för andra raser.

Studien beskriver detta så här:

”A high incidence of hematopoietic cancers was also reported in Flatcoated retriever and Rottweiler [8]. High cancer-related mortality has been reported in Flatcoated retriever (54.3%), Bernese mountain dog (45.7%), and Rottweiler (45.3%), while the lowest frequency of death due to cancer was found in Shih-tzu (14.5%), German spitz (16.3%), and Dachshund (16.7%) [9,10]. ”

I Frankrike gjorde Abadie med flera en omfattande studie av en mycket stor grupp berner sennen. Där påtalades risken med den uttalade ”popular sire syndrome” som man då såg i rasen. Där fann man att så lite som 5,5 % av hanarna användes i avel i varje generation. När man sedan gick vidare och tittade på vilka hanar som bidrog till barnbarnsgenerationer minskade den aktiva populationen till 1% hos franska uppfödare av rasen. En stor genetisk variation har gått till spillo och risken för ökad homozygoti, fixerade gener ökar radikalt.

Den ovan nämnda studien menar att rasens populationshistoria tillsammans med modern avel är orsaken till den minskade genetiska variationen, den försämrade hälsan och välbefinnandet hos bernen sennen.

Den aktuella studien som jag nu kort refererar hade som mål att blicka ut över fler populationer än den franska hade gjort. Man ville titta på den genetiska variationen hos 33 hundar som på tre generationer inte har något släktskap och som kom från fyra olika länder och därmed fyra populationer.

Hur gjorde man studien i praktiken?

Hundarna lämnade blodprov och utifrån dessa isolerades DNA och helgenomsekvensering gjordes. Artikeln beskriver noggrant hur detta skett. I min korta sammanfattning redogörs inte för vilka delar av genomet som befanns vara totalt eller mer fixerade, inte heller vilka andra delar av genomet som kan antas vara lika med andra raser och inte heller hur populationsstatistiken genetiskt bearbetades. För den som är intresserad finns länken till studien som helhet i slutet av artikeln.

Resultat som skrivs fram

De 33 hundarna från fyra länder hade en begränsad genetisk variation. Det är vad man kan förvänta sig hos en modern hundras betonar artikeln. Den genomsnittliga inavelskoefficienten är 39,5 %, vilket bekräftar tidigare studier som gjorts på andra populationer av rasen.

Studien refererar till andra raser som i liknande studier haft höga genetiska inavelsgrader och man visar också raser som haft betydligt lägre:

”... Norwegian Lundehund is an example of an extremely inbred domestic breed predisposed to a

Foto: Malin Eriksson

multifactorial life-threatening Lundehund syndrome with a reported inbreeding coefficient as high as 0.8..... Greater Swiss mountain dog (0.426), Boxer (0.395), or Dobermann (0.388) [46]. However, other common breeds show lower values, such as Labrador retriever (0.218) [46], German shorthaired pointer (0.173) [11], or Border collie (0.037) [14].”

I analyserna kunde man se var i populationens historia som flaskhalsar funnits. Likaså kunde man se om det släktskap som fanns existerade nära i tid som en effekt av den inavelspraktik som bedrivits eller om det hittades djupare i stamtavlorna när rasen skapades.

Man antar utifrån resultaten att den höga inavelskoefficienten hos rasen beror av tre faktorer:

- Founder effekter, där många av hundarna i stamtavlornas djup härstammar från samma anfäder
- Selektion för specifika egenskaper som riktad avel medfört
- Effekten av populär sire-syndrome

I studien såg man en viss skillnad mellan de olika länderna – den var statistiskt påvisbar men ändå mycket liten. Hundar från Schweiz och Frankrike hade större inavelsgrad än populationerna från Sverige och USA.

Studien summeras

Helgenomsekvenseringen av 33 berner sennen från fyra länder visar på låg diversitet. Bakom det ligger troligen den selektion och avelspraktik som skett genom rasens historia och som lett till höga inavelsgrader. Man finner flera regioner i DNA som är fixerade, homozygota.

Vidare forskning skulle kunna omfatta studie av dessa områden och vilka särskilda sjukdomsrisker som är associerade till dessa.

Man ser också att en studie av en population på detta vis kan ge uppfödare och klubbar möjlighet att utvärdera avelsarbetet och sätta upp regler för hur man ska hantera genetiska sjukdomar som allvarligt påverkar hundens liv och livslängd.

Vad föreslår forskarna att uppfödare ska göra?

I första hand bör man jobba för att behålla den genetiska variation som ändå finns i rasen genom att;

- öka antalet hanar som nyttjas i avel,
- begränsa antalet kullar per hane och tik
- undvika upprepade parningen

Man uppmanar till försiktigt användande av genetiska tester för recessiva sjukdomsanlag som då kan göra att bärare av anlagen inte går i avel eller alternativt endast matchas mot fri-testade djur. Man tror också att den genetiska variationen ändå är tillräckligt hög för att uppfödare sakta skall kunna selektera mot avelsdjur med mindre risk för tumörsjukdomar om man samtidigt jobbar med att bredda avelsbasen på de tre sätt som beskrivs ovan.

I studien förutspår man, med tanke på den komplexitet som ligger bakom flera av sjukdomarna, att det skulle vara en effektiv avelsstrategi att korsa in andra raser. Då skulle man kunna uppnå långsiktig genetisk variation och hållbara populationer.

Personliga slutsatser

De senaste årens snabbt ökande kunskap om den äkta genetiska inavelsgraden (som är en helt annan och ofta långt högre än den som SKK inavelsgradsökningsberäkning över fem generationer visar) har påverkat mig. Men ny kunskap kan ja se på min egen avel med nya ögon. Jag kommer troligen att kunna göra bättre avelsurval om jag känner till den genetiska inavelsgraden hos mina avelsdjur. Så bra det vore om SKK kunde hänvisa oss till ett sätt att mäta genetisk inavelsgrad så vi alla kunde jämföra våra hundar. Som det är nu mäter olika företag olika lägen och längd av DNA. Och självklart kan jag fortsätta följa de tre råden från forskarna i studien.

Den här studien gällde 33 bernen sennen men kunde ha varit gjord på vilken ras som helst med sluten stambok. Vi som har andra raser med genomsnittligt hög genetisk inavelsgrad har anledning att läsa studien med intresse. Här finns raka förslag på hur vi kan arbeta. Kanske kommer alla raser förr eller senare behöva kontrollerad inkorsning. Eller ska det kanske ske i redan friska raser för att inte inavelsrelaterade effekter ska dyka upp. Jag ställer mig frågan, hur många sjukdomar ska en ras uppvisa för att vi enskilt och gemensamt i ras- och specialklubbar skall ändra vår avelspraktik?

Länk till studien.

https://www.mdpi.com/2073-4425/14/3/650?fbclid=IwY2xjawGSvO1leHRuA2FlbQIxM-QABHR1K0vOJ3vF76PFj33ssZOltmYyj4g9IKc_7y-FOSVvdc1KAHOdm_KmGNJQ_aem_ujmfVnLyH-Ze0XY6MQYb5FQ

Domaruppdrag som hundälskare!

I mitten av maj månad hade jag förmånen att få besöka Öland och döma en rasspecial med alpenländische dachsbracke. När man får en inbjudan att döma rasspecialer så är det lite speciellt. Från klubbens sida så förväntar man sig så klart att man har kunskap om den speciella rasen men också intresse för den typen av hundar. Hela gruppen av drivande och eftersökshundar ligger mig varmt om hjärtat sedan länge. Uppväxt med jakthundar i min närhet men är inte jägare själv.

Som hundägare och kanske uppfödare med lång eller kortare erfarenhet av hundar är det viktigt att besöka specialer. Här får man ofta se ett stort antal hundar av den specifika rasen. Man ser hundar i olika åldrar och utveckling och som ofta skiljer mellan olika raser. Det är lärorikt att se hur raserna utvecklas under sin uppväxt. Rasspecialer är ofta lite lugnare och ibland också lite noggrannare och mera publikvänliga än stora länsklubb-utställning. Domaren håller också ofta ”öppen kritik” på hundarna. Här finns ofta möjligheten att lära mera om rasen.

Dessa robusta, lite lågbenta hundar med en fantastisk vacker färg gör ju att man smälter när man se dem. Det gör man ju förresten för de allra flesta raser. Så trevligt att få uppleva en härlig vänlig sommardag på Öland med strålände sol, varmt, men inte för varmt.

De hundar som kom till utställningen var naturligtvis av varierande kvalitet men så är det ofta. Det som slog mig var att temperamenten genomgående var riktigt bra. Rastypiska temperamentet är ju A och O på alla raser. Variationen av storleken var att några var för stora, någon för luftig och högställd samt någon för liten också.

Här ger standarden en mycket noggrann notering om just storleken som är mycket viktigt. Det är ju en jagande

hund som ska ta sig fram i skogen i rätt tempo och klara av hyggen och tät skog. Stora krav ställs på rasen för att den ska kunna jaga väl och länge. Anatomien är viktig på dessa raser så klart. En del hundar med lite sämre fronter och krokiga framben på denna utställning. Det är något som uppfödarna får jobba med i framtiden i sitt avelsarbete.

Sammanfattningen blir så klart – en toppendag! Så härligt det är att få vara domare och besökare samt träffa alla dessa trevliga hundar och hundägare under sådana fina förhållanden.

Som domare, men också hundägare, glömmer man nog aldrig sin hund som blivit BIR eller BIM. Valparna vill jag särskilt lägga på minnet, som mycket tilltalade och härliga i sin typ. Vem älskar inte hundvalpar?

Vill verkligen tacka klubben för inbjudan och inte minst att få komma till Öland i maj månad när hela alvaret blommar av orkidéer och andra sällsynta växter. Missa inte Öland i maj månad!

Bengt-Ake Bogren

Hundar från förr - mops

Har du gamla bilder på din ras som vi får publicera?

Skicka dem gärna till

redaktor@svenskahunduppfodarforeningen.se

(eftersom tidningen är digital behöver foton inte vara högupplösta)

Ny EU-förordning kan förändra hunduppfödning i grunden

Svenska Hunduppfödareföreningen har bitt jurist Terese Holmqvist att titta på EU-kommissionens förslag som troligen träder i kraft i januari 2025. Hur detta kommer uttolkas i Sverige i form av förändrade lagar, råd och rekommendationer är inte klart men vi vet att våra lagstiftare står beredda och att man i förslagen gör skillnad på uppfödare som föder upp enstaka kull om året och övriga uppfödare. Klart är emellertid att EU-länder kan välja att tolka EU:s styrning än snävare och ställa högre krav vilket redan verkar vara fallet i till exempel Belgien. Det finns skäl att återkomma i frågan med andra ord. Här kan ni ta del av Tereses genomgång skriven för Svenska Hunduppfödareföreningen.

I december 2023 presenterade EU-kommissionen ett omfattande förslag som kan innebära den största förändringen inom hunduppfödning på årtionden. Förslaget är en del av EU:s strategi ”Från jord till bord” och syftar till att modernisera och harmonisera reglerna för sällskapsdjur inom hela unionen. För dig som hunduppfödare är det klokt att redan nu förbereda dig för vad dessa förändringar kan innebära för din verksamhet, oavsett om du bedriver den som hobby eller i ett fullskaligt företag.

Bakgrunden till förslaget

Den illegala handeln med hundar har vuxit till ett allvarligt problem inom EU. Uppskattningar visar att den illegala handeln med hundar och katter omsätter flera miljarder euro årligen. Samtidigt har pandemin ökat efterfrågan på sällskapsdjur markant, vilket tyvärr också lett till en ökning av oseriös avel och handel.

Några av de viktigaste förändringarna

1. Obligatorisk ID-märkning och registrering: Alla hundar måste vara ID-märkta med mikrochip och registrerade i en central EU-databas. För svenska uppfödare är detta ingen större förändring eftersom vi redan har liknande krav, men den stora skillnaden blir att informationen ska vara tillgänglig i hela EU.
2. Nya krav på uppfödningens verksamhet: Det kommer att införas regelbundna inspektioner av uppfödningens verksamhet, tydliga krav på utrymmen och faciliteter, transporter av hundar samt dokumentation av avel och hälsokontroller. Dessutom kommer det att finnas maxgränser för antal avelstikar per anläggning.
3. Striktare regler för avel: Förslaget innehåller specifika regler kring själva avelsarbetet, inklusive förbud mot avel på djur med kända ärftliga sjukdomar, krav på hälsoundersökningar före avel, begränsningar i antalet kullar per tik och minimiålder för första valpkull.

Förslaget lämnar flera viktiga frågor öppna som troligen kommer att behöva preciseras under den fortsatta behandlingen, som exempelvis:

Hur stor vetenskaplig evidens krävs för att en sjukdom ska klassas som ”känd ärftlig”? Vem ska ha mandat att fastställa vilka sjukdomar som omfattas? Hur ska nya rön om ärftliga sjukdomar införlivas i regelverket? Hur hanteras sjukdomar där ärftligheten är komplex eller bara delvis kartlagd?

Möjligheter och utmaningar

För ansvarsfulla uppfödare innebär dessa förändringar bättre konkurrensvillkor och ökad trovärdighet när mindre ansvarsfulla aktörer stängs ute, samt möjlighet till EU-omfattande nätverk och samarbeten och enklare export av valpar inom EU. Samtidigt kan det innebära ökade administrativa krav, eventuella kostnader för utbildning och certifiering, anpassning av befintliga anläggningar och mer omfattande dokumentation etc.

Tidplan och implementering

Förslaget följer EU:s ordinarie lagstiftningsprocess och har hittills genomgått följande steg:

- December 2023: EU-kommissionen presenterade förslaget
- Juni 2024: Permanent Representatives Committee godkände en kompromisstext
- Juli-November 2024: Olika EU-organ konsulteras, inklusive European Data Protection Supervisor som lämnade sitt yttrande i november

•

Återstående steg i processen:

- Fortsatt behandling i Europaparlamentet
- Förhandlingar mellan parlamentet och ministerrådet
- Slutligt godkännande
- Implementeringsperiod (förväntad 2-3 år efter slutligt godkännande)
- Det innebär att de slutliga reglerna sannolikt kommer att börja gälla tidigast 2027-2028, men tidsplanen kan komma att justeras beroende på hur förhandlingarna fortskrider.

Hur kan du förbereda dig?

För att förbereda dig kan du börja dokumentera dina rutiner mer noggrant, överväga att gå relevanta utbildningar inom hundavel och djurhållning (och se till att få det dokumenterat), samt planera för eventuella investeringar i lokaler och utrustning.

Det är också bra att skapa nätverk med andra uppfödare för kunskapsutbyte och engagera dig i branschorganisationer som kan påverka utformningen.

Slutsats

Även om mycket är oklart i dagsläget, kommer den föreslagna EU-förordningen sannolikt att innebära betydande förändringar för hunduppfödare. Samtidigt ger den möjlighet att höja statusen för ansvarsfulla uppfödare och skapa bättre förutsättningar för de som vill syssla med ansvarsfull hundavel.

Terese Holmquist, jur.kand. och uppfödare

<http://djuridik.se>

A cartoon illustration of a brown dog with a white megaphone in its mouth. The dog has a yellow bandage on its back. The text "Borde jag kastrera min hund?" is written across the middle of the image in a large, white, outlined font.

Borde jag kastrera min hund?

TEXT: DOROTHEA LEDINEK

Artikeln är ursprungligen skriven för Svenska Lapphundklubben men ämnet är relevant för alla raser. Del 1 var med i förra numret av tidningen, 3/2024 (red anm).

REDIGERAD VERSION

Anledningarna till att kastrera en hund kan delas in i tre kategorier: 1) önskad fortplantning, 2) hälsa och 3) beteende. Del 1 i serien belyser de första två kategorierna och redovisar både hälsorelaterade fördelar och nackdelar med kastration. Beteendeförändringar och en diskussion återfinns i del 2, det vill säga den här artikeln. Artikeln och dess referenser är tänkt att ge en så fullständig bild som möjligt så att du som hundägare kommer närmare ett välgrundat beslut om vad som passar just din hund i din livssituation.

Beteende

Att kastrera hunden är generellt ingen lösning på hundens beteendeproblem. Det finns dock ett fåtal viktiga undantag från denna grundregel. Undantagen är sexuellt dimorfa beteenden - dvs sexuella beteenden

som skiljer sig mellan hanhund och tik. Den stora majoriteten av beteenden som hundägare ser som problematiska är inte sexuellt dimorfa. Exempel är att kissa och bajsas inomhus, generell aggression mot andra hundar (mot samboende hundar, hundkompisar och främmande hundar), generella svårigheter med att fokusera på föraren eller arbetsuppgifter, att sakna samarbetsvilja, svårigheter med träning, generellt ridande på föremål, personer och andra hundar, all aggression mot människor och resursförsvaret, och generell överexaltering/stress.

Sexuellt dimorfa beteenden som kan bli bättre genom kastration för hanhundar är urinmarkering inomhus, bråk över löptikar som befinner sig alldeles i närheten (vilket de sällan gör), distraherbarhet på grund av en löptik i närheten, ridande på tikar, matvägran och ylande på grund av löptikar i närheten. Ett sexuellt dimorft beteende hos tikar är att de inte vill bli berörda på baken i början av löpet och beteenden som tyder på skendräktighet. Generell ohanterbarhet och aggression vid hantering är inte ett sexuellt dimorft

beteende och förbättras därmed inte med kastration.

Att kastrera en hund kan öka förekomsten av vissa beteendeproblem. Flera studier har kommit fram till att kastrerade tikar är mer aggressiva mot både människor och hundar jämfört med okastrerade tikar. Anledningen är inte helt kartlagd men det finns en hypotes att minskningen av östrogen och oxytocin (som är känd som kärlekshormon och måbra-hormon) står bakom ökningen. Dessutom har flera studier visat att skygghet, rädslor, reaktivitet, ljudrädsla (till exempel åska), aggression mot andra hundar och främmande människor, benägenheten att vara överexalterad och att bitas på grund av rädsla ökar. En stor studie med kontrollgrupp och 3500 deltagare har visat att kastrerade tävlingshundar har lägre energinivå. Hormonerna som många bara anser vara sexhormoner spelar en betydande roll för hundens mentala stabilitet och anknytning till både sina ägare och andra hundar. Därför är sannolikheten att de beteendemässiga nackdelarna av en kastration överväger fördelarna, och därmed

behövs en riktig bra anledning att kastrera hunden.

I **förra delen** redovisade jag att kastrerade hundar generellt lever kortare och anledningarna för detta. Livskvaliteten för både dig och hunden är dock också viktig. Du behöver inte ha dåligt samvete över att du föredrar 10 år av harmoni över 13 år av vantrivsel med varandra. Därför är det absolut inte fel att du väljer att kastrera hunden om ett sexuellt dimorft beteende försämrar din livskvalitet.

Kastration stoppar hunden från att lyfta benet för att markera inomhus. En annan lösning skulle vara att använda ett kiskydd, men du behöver kunna hantera att det blir smutsigt. Den goda nyheten är att du inte behöver kastrera preventivt. Flera studier har visat att åldern när hunden kastrerades inte påverkar om och hur pålitligt hunden slutar med att markera inomhus. Dessa resultat indikerar att markeringsbeteendet är hormonellt styrt och inte en inlärd vana. Du kan alltså använda ett kiskydd och vänta med kastreringen i lugn och ro tills hunden är mentalt och fysiskt mogen vid 3 års ålder, har visats på utställning, har blivit röntgad för HD och AD, och har avslutat sin tävlingskarriär.

Om hanhunden gillar alla hundar, men är aggressiv mot okastrerade hanhundar kan kastrering hjälpa mot denna aggression. Generell aggression mot andra hundar stoppas dock inte av kastrering. Att kastrera minskar inte heller aggressionen mellan tikar - tvärtom kan kastrering öka den. Frågan är dock om din hund verkligen behöver träffa andra hanhundar om han inte gillar dem. Om man håller tikar och hanhundar i samma hushåll kan vissa hanhundar lida en hel del när en av dessa tikar

löper. Om du bara har en tik är det oftast acceptabelt för alla att situationen är svår i två veckor en till två gånger om året. En möjlighet är att låta antingen hanen eller tiken bo någon annanstans under (hög-) löpet. Kastrering kan dock vara en tilltalande möjlighet om du har flera tikar och en hane som ändå inte ska gå i avel för att den inte håller måttet eller är sjuk.

Det finns hanar som rider på tikar fastän de inte löper och om det inte

finns någon tik att tillgå rider de även på olika föremål. Dessa hanar är oftast unga och beteendet slutar när de blir mer mogna. Det finns dock hanar som aldrig slutar med att rida på tikar och föremål och rider på ett tvångsmässigt sätt. För dessa hjälper oftast kastrering. Kastrering hjälper dock bara om ridandet faktiskt är sexuellt. Det finns många hanar (och tikar) som rider på andra hundar och människor på ett tvångsmässigt sätt, oberoende av objektets kön. Detta slags ridande slutar inte efter

kastring. Kastrerade tikar tenderar att rida mer än okasterade tikar.

Flera studier har visat att kastring inte ökar träningsbarheten. Tvärtom har flera studier kommit till slutsatsen att den är lägre för kastrerade hundar. Det finns dock hanhundar som inte kan fokusera när tikar är i närheten. Dessa hundar ylar och gnäller, flåsar, slickar på marken och klappar med tänderna. Om du tävlar i en sport där kastrerade hanar får tävla och där tikar och hanar tävlar nära intill varandra och just din hane inte kan fokusera pga tikarna, då kan kastring vara avgörande för att kunna tävla. (Och en sådan hane ska ändå inte gå i avel!) Just nu har kirurgiskt kastrerade hanar dispens för att kunna tävla och göra olika prov inom SKK, förutom utställning och exteriörbeskrivning. Kemiskt kastrerade hanar har inte dispens. Alla hundar som börjar träna och tävla är lätt distraherade. Kastring hjälper bara om beteendet är rent sexuellt och inte grundar sig i nervositet eller distraherbarhet. Återigen spelar åldern när kastringen genomfördes ingen roll för resultatet. Därmed finns det ingen anledning att ha bråttom. Låt din finska lapphund åtminstone bli tre år gammal - hanar mognar mentalt sent. Några tikar blir skendräktiga - de adopterar prylar som valpar och vaktar dessa och producerar mjölk. Du kan stoppa dessa beteenden inom några dagar genom att 1) inte låta henne adoptera prylar som valpar, 2) inte låta henne vara i något utrymme som liknar en lya, 3) inte mata henne under ett dygn, och 4) ge henne bara ¼ - ½ portioner under 2-4 dagar tills mjölken sinar. Om du behandlar skendräktigheten på detta sätt, brukar den inte vara ett större problem. Om din tik blir extremt skendräktig så att den inte kan behandlas, eller om hon försvarar sina valpar på ett aggressivt sätt (vilket är mycket ovanligt hos

finsk lapphund), då är kastring definitivt ett botemedel.

Ska just du kastrera din lapphund?

Nu kommer vi till seriens kärna, som handlar om vad som är bäst för er, dig och din hund i situationen ni befinner er i.

Hanar

Min rekommendation är att din hane förblir okastrerad livet ut om det inte finns en specifik medicinsk eller beteendemässiga anledning att kastrera. Om du verkligen vill kastrera din hane så vänta åtminstone tills den är 18 månader gammal. Du kan hantera alla sexuellt dimorfa beteendeproblem som skulle kunna uppstå innan 18 månader efter kastringen och undviker många andra hälsoproblem. Om du har möjlighet vänta gärna tills hanhunden är tre till fyra år gammal och mentalt och fysiskt mogen. Innan tre års ålder kan du ändå inte bedöma vilka beteendeproblem som kommer att stanna kvar.

Vasektomi gör ingen skillnad jämfört med att låta hanen förbli okastrerad - förutom att hunden inte kan alstra valpar - och det kommer den ändå inte göra om du har den under uppsikt.

Tikar

Läget är mer komplicerat för tikar. Du behöver ta hänsyn till risken för livmoderinflammation och juvertumörer. Finska lapphundstikar har dock tur, eftersom deras risk är lägre för båda dessa åkommor jämfört med de flesta andra raser. Riskerna med en tidig kastration (det vill säga före 18 månaders ålder eller före hennes andra lopp, vilket som inträffar senare) överväger mycket tydligt fördelen av en lägre risk att drabbas av juvertumörer. Det finns inga beteendemässiga fördelar av att kastrera en tik

Foto: Cindy Marttiin

tidigt. Du kan överväga att kastrera din tik mellan tre och sju års ålder så att hon inte kan drabbas av livmoderinflammation.

Om veterinären kan bara ta bort livmodern (hysterektomi) och låta äggstockarna vara kvar är detta att föredra för att hormonsystemet inte påverkas. Nackdelarna av ett hormonsystem i obalans finns beskrivna i del 1. Efter en hysterektomi löper din tik fortfarande, men hon blöder inte. Hon kan varken utveckla livmodercancer eller livmoderinflammation eller bli dräktig. Hysterektomi hjälper dock inte mot sexuellt dimorfa beteendeproblem som skendräktighet. Den bör inte genomföras innan 18 års ålder för att operationen och vistelsen hos veterinären är en mycket stressande situation för en ung hund. Tyvärr finns det inga eller väldigt få veterinärer som erbjuder en hysterektomi i Sverige - trots fördelarna - för att proceduren kräver att veterinären

tar bort livmodern helt och hållet vilket inte krävs vid vanlig kastrering. Fråga alltså gärna din veterinär så att den förstår att det finns en efterfråga.

Hundens ålder är en viktig faktor

Ju yngre hunden är vid tidpunkten av kastreringen desto högre är risken att hunden utvecklar bencancer, höftledsdysplasi, korsbandsskador, hormonell och kronisk urinvägssinfektion och inkontinens på grund av kastreringen. Ju senare du kastrerar desto större är risken för livmoderinflammation, testikelcancer, och juvertumörer. Balansen är tydligt negativ för kastrering före 18 månaders ålder eller andra löpet för att benen, hormonsystemet eller mentaliteten är långt från färdigt utvecklade.

Efter 18 månaders ålder blir frågan svårare att avgöra, men i de allra flesta fall överväger nackdelarna upp till 3-4 års ålder när hunden är vuxen, och därefter blir frågan ännu svårare och ännu mer beroende på just vem du och din hund är och hur ni lever. Att inte kastrera hunden före 3-4 års ålder är i alla fall positivt från ett beteendeperspektiv. Risken att hunden utvecklar cancer i sitt reproduktionssystem är mycket låg före 3-4 års ålder. Om hunden faktiskt får cancer, ska den reproduktiva delen såklart opereras bort oberoende ålder. Stå upp för din hund!

Vad gör du när du är hos veterinären och veterinären föreslår att hunden ska kastreras? Även en erfaren uppfödare kan bli svettig eftersom veterinären är en auktoritetsperson och stämningen kan snabbt bli dålig. Kom ihåg att veterinären menar med allra största sannolikhet väl. Det finns ingen sammansvärjning av veterinärer som är ute efter att skada djur. Problemet är att informationen om de långsiktiga konsekvenserna av

kastrering är relativt nya och har inte sipprat igenom från forskningen till alla veterinärer. Djurvårdssystemet är ett trögt system. Om din veterinär insisterar kan du gärna dela den här artikeln eller SKK:s inspelning av webinarieret "Kastrering – substitut för uppfostran?" med Patric Ragnarson, som är både uppfödare och legitimerad djursjukvårdare.

Veterinärer är inte specialiserade i hundens beteende, det är däremot hundbeteendutredare, hundpsykologer och hundbeteendevetare. Om du har problem med din hunds beteende, vänd dig inte till en veterinär (förutom för att utesluta ett fysiskt lidande bakom beteendet) men till rätt yrkesgrupp. Många veterinärer vet inte ens vilka beteendeproblem kastrering hjälper mot. En veterinär föreslog till en bekant att kastrera hennes 1-åriga lapphundshane för att den var rädd och ville försvara sig vid kloklippning! Han var övertygad om att det handlade om hanhundsaggressivitet.

Om din hund redan är kastrerad

Känner du dig nu fruktansvärd för att din hund redan är kastrerad? Jag

antar att du gjorde ditt bästa med den informationen du hade då. Du behöver inte ångra dig och nästa gång vet du bättre. Håll hunden slank och aktiv så ökar du chansen att hunden ändå lever länge.

En kommentar om studier och referenser

En sak jag vet både från att ha forskat själv (inom teknisk fysik och psykologi) och från att ha läst en hel del originalstudier och sammanfattningar (reviews) om just kastrering är att forskare inte alltid är överens. Vill du läsa originalstudierna som texten är baserat på, gör det gärna! Innan du börjar läsa tänk dock på dessa punkter:

Att tolka studier kan vara knepig eftersom du alltid måste granska designens och metodens kvalitet och om studien är giltig för din hunds livsomständigheter. Vad kan designen överhuvudtaget visa? Finns det en kontrollgrupp? Är resultatet statistiskt signifikant? Hur stor är effektstorleken? Vad betyder en viss skillnad i verkligheten för din hund? Vad är basfrekvensen av sjukdomen i din ras och vad innebär en viss

Foto: Marlene Lundmark

ökning? Det finns en studie som visade att kastrerade hundar lever längre. Den stora anledningen att okasterade hundar dog var trauma. De blev påkörda, hamnade i kamp med en annan hund och så vidare. Kastrerade hundar å andra sidan drabbades mångdubbelt så ofta av cancer och sjukdom och levde kortare på grund av detta. Kulturen runt hundar varierar stort i världen och studiernas resultat är beroende av kulturen som studien gjordes i. Chansen att du låter din hund springa fritt och utan uppsikt är förmodligen mindre än att du klär den i pyjamas. Flera tidiga studier som hävdade att kastrering hade positiva effekter på beteenden hade svåra metodfel. Till exempel innehåller en välciterad studie som hävdade att kastrering minskar aggression inte ens en statistisk analys och för en annan välkänd studie var skillnaden inte statistisk signifikant. Ingen av dessa studier inkluderade någon kontrollgrupp och kunde därmed inte visa ett orsakssamband.

Korrelation (samband) är inte orsakssamband. Bara för att hundar som är kastrerade är oftare sjuka i en viss sjukdom, betyder det inte att kastreringen är orsaken till sjukdomen. Det finns många andra faktorer som skulle kunna vara anledningen, som tex ålder. Studier som inte har kontrollerat för ålder, har inte tagits hänsyn till i den här texten.

Att något inte har visats, betyder inte att det inte finns eller inte är sann. Detta betyder att även om det inte finns en enda studie som visar att kastrering orsakar en viss sjukdom, betyder det inte att det inte finns ett sådant orsakssamband. Det betyder bara att ingen har varit intresserad av frågan, eller att ingen har fått finansiering för att studera frågan.

Generellt är forskning om hundar underfinansierad och riktig bra studier görs oftast bara om hundarna tjänar som modell för människor - för att hundar och människor liknar varandra på många sätt. Om det finns studier av god kvalitet som visar ett orsakssamband för människor, är det inte orimligt att anta att orsakssambandet finns även för hund, även om det inte finns någon studie för hund som stödjer orsakssambandet.

Referenser

Zink, M. C., Farhoooy, P., Elser, S. E., Ruffini, L. D., Gibbons, T. A., & Rieger, R. H. (2014). Evaluation of the risk and age of onset of cancer and behavioral disorders in gonadectomized Vizslas. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 244(3), 309-319.

Spain, C. V., Scarlett, J. M., & Houpt, K. A. (2004). Long-term risks and benefits of early-age gonadectomy in cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 224(3), 372-379.

Serpell, J. (2005). Measuring behavior and temperament in dogs. *American Kennel Club Canine Health Foundation Biennial National Parent Club Canine Health Conference*. St Louis, MO, 46-48

Duffy, D. L., & Serpell, J. A. (2006, November). Non-reproductive effects of spaying and neutering on behavior in dogs. In *Proceedings of the Third International Symposium on Non-Surgical Contraceptive Methods for Pet Population Control*

Kim, H. H., Yeon, S. C., Houpt, K. A., Lee, H. C., Chang, H. H., & Lee, H. J. (2006). Effects of ovariectomy on reactivity in German Shepherd dogs. *The Veterinary Journal*. 172:154-9

Farhoooy, P., Mallawaarachchi, I., Tarwater, P. M., Serpell, J. A., Duffy, D. L., & Zink, C. (2018). Aggression toward familiar people, strangers, and conspecifics in gonadectomized and intact dogs. *Frontiers in veterinary science*, 5, 284353.

Neilson, J. C., Eckstein, R. A., & Hart, B. L. (1997). Effects of castration on problem behaviors in male dogs with reference to age and duration of behavior. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 211(2), 180-182. (poor methodology)

O'farrell, V., & Peachey, E. (1990). Behavioural effects of ovariohysterectomy on bitches. *Journal of Small Animal Practice*, 31(12), 595-598. (poor methodology)

VÅR SINANDE BILDBANK ...

Trots att vi bett om bilder i nästan varje nummer av vår tidning har det inte kommit in mer än enstaka foton. Det gör att vi nu har problem att illustrera många artiklar som skickas in utan bilder.

Vi har hyfsat många porträtt och uppställningsbilder av olika raser, men det vi verkligen saknar är bilder på hundar i olika situationer – hundar med andra djur, hundar i stan, hundar på resa, hundar i hundgård eller på kennel, hundar som tränar eller tävlar, hundar hos veterinären, hundar som borstas/klippas/trimmas, hundar som leker, sover eller äter, hundar som arbetar, hundar i grupp, valpar i olika åldrar ...

... och så vidare!

Bilderna behöver INTE vara högupplösta, men ha god skärpa och färg. Har du bilder? Hjälp oss att göra tidningen roligare att läsa. Skicka till: redaktor@svenskahunduppfodarforeningen.se

Ska fotografens namn stå med? Döp i så fall bilden med fotografens namn eller lägg in namnet i bilden!! Tusen tack på förhand!

Mentorer

Nedanstående medlemmar som anmält intresse för att bli mentorer har godkänt att vi lägger ut deras namn och mailadresser. Välkommen att ta kontakt med någon av dem:

Pia Nilsson, Mörrum, zhinzimbas7@gmail.com

Vi, jag Pia och min man Nils-Åke, har sedan 2005, uppfödning av rasen shetland sheepdog. Vi föder upp 1-3 kullar/år i en liten familjekennel.

Eva Zittorin, Fjälkinge, rantafej@live.se

Slovenský kopov, nederlandse kooikerhondje, golden retriever

Ingrid Kruse, Bräkne-Hoby, inka@wiitch-hoos.se

Grosser schweizer sennenhund

Helene Björkman, Sandviken, helene@barecho.com, springer spaniel

Christina Strandberg, Enköping, 0760-195798, dobguns@hotmail.com. Kennel sedan 1989. Dobermann och dansk svensk gårdshund. Varit engagerad i SKK, SBK & rasklubbar. Utställningar, mentalsektorn, tjänstehund. Utb. testledare, utställningsansvarig.

Jenny Nilsson, Årsunda, jenny@barecho.se, springer spaniel

Lena Bertilsson, Mörrum, busalizas@yahoo.se, släthårig foxterrier

Susanne Ekstedt, Uppsala, susanne@uniquedogs.eu
Uppfödare av labrador retriever sedan 1988, driver hunddagis sedan 2010. Diskuterar och delar gärna med mig av mina erfarenheter kring avelsfrågor och är gärna stöd i samband med förlossningar.

Anette Nielsen, Örbyhus, lomenos@hotmail.se, kennel Lomenos. Chihuahua. Född och uppväxt med hundar och uppfödning, olika raser stora som små. Under eget prefix har jag fött upp chihuahua sedan 1982 och dessförinnan varit ”lärling” i kennel som jag ärvde. Jag har gått uopfödarutbildningen två gånger samt utbildning i fördjupad genetik. Jag agerar mentor i dag till några nya i rasen jag föder upp.

Ulrika Lundqvist, ulrika.norling@hotmail.com, kennel Lambington. Med 31 kullar i bagaget och flera raser har jag tills idag varit mentor till flera uppfödare. Jag har gått uppfödarutbildningen två gånger, senast förnyat 2020 och har utbildning i mentorskap sedan tidigare tjänst i Svenska Kyrkan.

*Av Monika Wahlstedt, för Svenska Hunduppfödareföreningen
från ett föredrag arrangerat av Svenska Blå Stjärnan*

Tänk dig tre scenarier

Du har din uppfödning i ett höghus några trappor upp. Kanske inte en trappa, inte två utan sju trappor upp. Så försvinner strömmen. Inte en vecka, inte två veckor utan längre tid. Hissen gapar hänflinande på dig på våning sex när du mödosamt vandrar upp och ner för att rasta dina vuxna hundar. Värst är det med gammeltiken som inte kan gå i trappor längre. Och så var det bekymret med vattnet. Utan ström inget vatten. Och hur länge klarar sig färskfodret egentligen i en allt varmare fry?

Skogsbranden rasar som värst en bit bort och plötsligt vänder vinden. Du får meddelande om att du ska evakuera din bostad på 30 minuter. Du ser dig omkring. Hur ska du göra med dina åtta hundar av större ras och tiken som snart ska valpa? Ska du bara lämna dom är det tänkt? Din bil räcker inte till och vart skulle ni fara?

Högsommarvärmen är påtaglig. Din fastighetsägare drar igång fasadrenoveringen och så plastas huset in. Luften står still. Hur du än vädrar får du inte ner temperaturen. Det är som minst 35 grader i lägenheten. Du ser hur dina hundar påverkas och du förstår att de kommer inte må bra av värmen. Att hyra annat boende kommer kosta. Vem ska ta ansvar för kostnaderna är det tänkt?

Svenska Blå Stjärnan – en frivillig försvarsorganisation

Svenska Blå Stjärnan (SBS) är en av arton frivilliga försvarsorganisationer som spelar en viktig roll för Sveriges kris- och krigsberedskap. Varje organisation har specialistkompetens inom olika områden som till exempel brukshundar, fallskärmshoppning eller radiokommunikation. Svenska Blå Stjärnan (SBS) har fått regeringens uppdrag att utbilda och informera medborgarna så att hemberedskapen stärks och så att djurskyddet och djurhållningen fungerar i kris.

I fredstid arbetar SBS med att stötta jordbruket vid till exempel smittutbrott som svinpesten senast.

I samarbete med Studieförbundet bjöd Svenska Blå Stjärnan in till informationsmöte vid SKK:s kansli i Rotebro i slutet av augusti. Lite av intrycken från föredraget kommer här.

SBS representerades av Eva Ladberg och Studieförbundet Stockholm av Lisa Holmberg. Studieförbundet arrangerar studiecirkel med utgångspunkt i Blå Stjärnans material. Dessa studiecirkel syftar till att öka den egna beredskapen utifrån tänkbara scenarier.

När är det kris på riktigt?

En kris är storskalig, den drabbar hela eller delar av en kommun eller region och kräver att flera aktörer samverkar. En kris kommer plötsligt och får stora konsekvenser. I kris förväntas vi alla, samhälle som enskilda att agera efter några viktiga principer.

- **Ansvarsprincipen** – det man har ansvar för till vardags, ansvarar man för i kris.
- **Likhetsprincipen** – samhället ska så långt det är möjligt fungera som vanligt.
- **Närhetsprincipen** – det är de områden som drabbas av krisen som först förväntas agera i väntan på ytterligare hjälp.

Översätter man ovanstående till djurägare och uppfödare betyder det att ansvaret för dina djur välbefinnande och försörjning är det du som har. Prioriteringarna i kris är raka och enkla. Först hjälps de svaga och sjuka. Övriga förväntas klara sig själva sju dygn under en kris. Under ett krig förväntas vi klara oss betydligt längre på egen hand. Allt dina djur behöver ska du själv ordna. Du kan inte lita på att det finns någon organisation eller instans som kommer och hjälper.

Från aningslös till krismedveten med krisberedskap

Så långt in i föredraget började vi i publiken att skruva på oss. Kommentarer i rummet var allt från:

”Det blir jobbigt med hissen.”

”Men min hund behöver sin medicin och jag också.”

”Vem tar emot sju hundar av storvuxen ras.”

”Var ska vi förvara fodret? Hur mycket kan man ha hemma?”

”Vad ska hundarna äta om fodret inte räcker?”

”Finns det verkligen inte veterinärer?”

”Kan hundar dricka sjövattnet och kan man utfordra med äpplen bara?”

Eva som föreläste visste vad hon gjorde. Hon hade väckt vår krismedvetenhet. Nu övergick hon till att få oss att tänka krisberedskap.

Vad behöver våra husdjur – vad måste finnas hemma?

Eva tipsade om hur man kan tänka när man planerar för mat och vatten för sina hundar.

Hundmat ska man ha hemma för sju dagar. Bygg upp ett förråd och se sedan till att rotera så det inte blir för gammalt. Räkna ut hur mycket dina hundar äter. Förbered genom att emellanåt ge torrfoder så hundarna är vana vid det. Det är inte säkert att frysarna fungerar.

Jag börjar räkna på mina sju hundar av storvuxen ras. 0,5 kg om dagen x 7 hundar x 7 dagar = 24,5 kilo som alltid ska finnas tänker jag. Det är två säckar. Jag kommer fylla på förrådet när jag har två säckar kvar i fortsättningen. Det tar plats men, mat kommer finnas.

Man kan dryga ut hundmaten med makaroner om det blir långvarigt. Ta snabbmakaroner som inte behöver koka så länge för det kan vara ont om energi, tipsade Eva. Tio paket tänker jag – det får vi ha hemma och emellanåt äta av och handla nytt så det roterar. Vatten ska hundar ha och dom dricker 0,5 dl/kg kroppsvikt och dygn. Du kan ha vatten fryst i petflaskor i frysen som liten reserv. Du kan ha stora dunkar som rymmer 30 liter ständigt fyllda och sedan roterar du vattnet. För mig med sju 50 kg hundar kommer det behövas upp mot två hinkar vatten om dagen. Så vi behöver ha vatten i stora dunkar som förråd och fylla på färskare vatten i dessa med jämna mellanrum. En ny rutin i hemmet.

Dessutom behöver man ha mindre dunkar för att kunna gå till centrala tappställen för att bära hem vatten. Hur tungt orkar jag bära? Hur stor dunk ska jag ha? Hålla värmen ska vi göra. Hundarna kommer troligen hjälpa oss med det. Men om vi ska hålla värmen tillsammans är det klokt att flytta ihop på mindre yta. Vi kan också för att få extra värme täcka ett bord med filtar och krypa in under, som ett litet tält.

Här kan du inte stanna – dags att evakuera

Andra perspektiv och frågor börjar lyftas en bit in i föredraget. Om det handlar om krig, får hunden följa med i skyddsrummet? Svaret är ett enkelt nej. Det finns någon enstaka kommun som nu bygger nya skyddsrum för upp mot 3000 personer och där finns sterila boxar i en djuravdelning för 300 husdjur. Men försörjningen av djuren förväntas ägarna sköta. Det är ett undantag. I övrigt kan man inte räkna med att hund får följa med. Du får lämna den i hemmet och återvända för att mata. En hund räknar man med klarar sig utan mat någon dag. Vatten däremot måste finnas framme.

Om krisen eller kriget når den plats där du bor kan du behöva evakuera. Dina djur måste kunna hanteras av andra. Erfarenheter från Ukraina visar att hundar som var hanterbara var de som kunde följa med. Andra med knepigare mentalitet blev lämnade kvar. Munkorg blir ett måste i trånga utrymmen och förflyttning. Det borde vi ha hemma och öva hundarna på att bära. Det kommer inte heller finnas veterinärvård så troligen måste du som djurägare klara enklare veterinära insatser som bandage till exempel. Ett annat tips från Eva var att se till att ha dina djur vaccinerade. Kriget i Ukraina visade att det var lättare för de vaccinerade djuren att byta land. Lägg upp dina vaccinationer och stamtavlor i form av foton i en molntjänst. Samma sak med ditt eget pass.

Men var tar man vägen om man har en något större uppfödning. Vem tar emot? Hur tar man sig dit? Ingen annan än djurägaren själv kan svara på frågorna berättade Eva. Det är vi som har ansvar i fredstid och

därmed i kristid. De enda hundar som samhället hjälper i kris är tjänstehundar och servicehundar. Vi behöver vara förberedda och klara oss på egen hand.

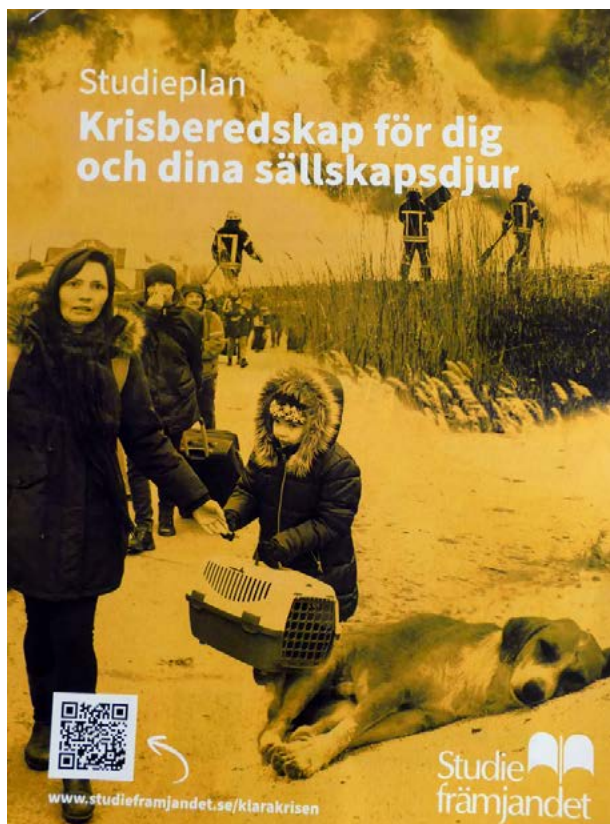
SBS studiecirkel om att klara krisen med husdjur

Eva uppmanade oss att börja tänka scenarier. Att ta stöd av varandra – uppfödare emellan. Skapa nätverk på olika platser som man kan flytta till. Hjälpa varandra. Ett bra sätt att få igång detta är att starta studiecirkel. Studieförbundet hjälper till med uppstarten. Materialet man använder kommer från Svenska Blå Stjärnan. På tre träffar jobbar man sig igenom materialet och skapar på så sätt sin egen krisberedskapsplan.

Mina tankar efter föredraget

Inbjudan hade gått ut via brukshundklubben, på Facebook och i andra kanaler. 30 personer hade anmält sig. Elva kom. Så få! Ändå pratar vi kriser av olika slag nästan dagligen. Varför är så få intresserade? Kanske är vi invaggade i tryggheten att någon annan kommer att fixa saker. Efter denna timma vet jag att någon annan kommer inte att hjälpa mina djur. Jag behöver ordna med några saker och tänka om en smula. Att alltid ha mat hemma för en vecka. Att skaffa fler riktiga munkorgar och transportburar. Att ha tassbandage och hundapoteket i trim. Att börja prata med hunduppfödarnätverket och både erbjuda och fråga efter evakueringsboende om det värsta skulle hända.

Jag tänker på erfarenheterna från Ukraina som Eva berättar om. Där har man valt att visa för befolkningen hur väl man tar hand om övergivna djur när städer evakuerats. Man vet att det skapar lugn. Ett land som

försöker hjälpa djuren visar tecken på humanitär omsorg, försvarsviljan stärks och paniken hålls lite längre bort. Sen har man sett att människor som får med sina husdjur vid flykt eller evakuering, trots det traumatiska, mår bättre av närhet till sina djur.

Ta reda på mera?

Och du har säkert när du läst dom här raderna blivit nyfiken på hur du kan förbereda dig . Kanske vill du att Svenska Hunduppfödareföreningen ordnar en föreläsning? Hör av dig till styrelsen i så fall. Vill du läsa mer kan du också ta dig fram via dessa länkar.

Svenska Blå Stjärnan om studiecirkeln

<https://svenskablajstjarnan.se/klara-krisen/studiecirkel-om-krisberedskap-for-dig-och-dina-djur/>

SBS checklistor för husdjur vid kris

<https://svenskablajstjarnan.se/klara-krisen/checklistor/>

Krisinformation.se om husdjur

<https://www.krisinformation.se/sok?q=husdjur>

Studieframjandet som kan arrangera studiecirkeln.

Maila och uppmana dom att starta i din region eller gå ihop några stycken och be att få till en start. Just nu är det på gång en kurs på Gotland.

<https://www.studieframjandet.se/>

Foto: Cindy Marttiin

*Seminarium kring elva forskningsstudier från
Agria & Svenska Kennelklubbens forskningsfond
för Svenska Hunduppfödareföreningen
av Monika Wahlstedt*

Forskning för hela hundlivet!

Möjlighet att förkovra sig med SKK och Agria

En gråmulen lördag i november kunde flera hundra intresserade lyssna till föredrag om aktuella projekt och forskning, alla finansierade av Agria & SKK:s forskningsfond. Konferensen hölls vid Arlanda Expo. Den inleddes av Patrik Olsson från Agria och Kees de Jong, SKK. Förtjänstfull moderator för dagen var Henric Olsson, journalist, som till vardags hörs i P4. Smidigt fångade han upp publikens frågor och överbryggade insiktsfullt mellan föredragen. Föredragshållarna var alla aktiva forskare från de nordiska länderna. Föredragen hölls på svenska, skandinaviska och engelska.

Det krävs pedagogisk skicklighet och förmåga att disponera tiden väl för en forskare med djuplodad skicklighet inom ett område för att sammanfatta sitt arbete på tjugofem minuter. Henric Olsson piskade på där tidsramen hotade att brista. Det blev extra viktigt då forskningsfonden bara någon vecka innan bestämt att sända seminariet direkt för de som inte fått plats i salen. Inspelning gjordes och i slutet av denna artikel finns en länk. Tyvärr krånglade ljudinspelningen de första 20 minuterna men det viktigaste av det sju timmar långa seminariet finns med.

Att återge det hela i form av appetizers får bli mitt grepp för att dela med mig av intrycken. Hoppas det ger mersmak.

Seminariet öppnas

Inledde gjorde Patrik Olsson, Agriachef Sverige. Han berättade om den gemensamma fonden och det gemensamma ansvaret för djurvälstånd och djurhälsa som försäkringsbolag, politiker, djurägare och djursjukvård har. Alla behöver ta sitt ansvar. Det får inte bli en klassfråga att ha djur. Barn måste få växa upp med djur menade Patrik.

Sen tog SKK:s VD Kees De Jong över och beskrev SKK som en organisation med 240 000 medlemmar och betydelsen av SKK:s uppfödarens arbete. Kees betonade Agrias och SKK:s gemensamma strävan i sina respektive roller. Med stolthet berättade han att Sverige står i fronten för forskning rörande hund och att skapa förutställningar för ett bra liv för våra hundar.

De elva på podiet

Försäkringsbolaget Agrias Breed Profile presenterades av **Annika Forsberg**. ABP kan nyttjas som en viktig pusselbit för att få en bild av en ras hälsa. Annika talade snabbt och engagerat samtidigt som hon lotsade oss genom sin egen ras olika diagram. Jag har lyssnat till Annika förr och den här gången tog jag extra till mig informationen om att en hund registreras endast en gång med en specifik åkomma. Hundar som har återkommande samma diagnos belastar inte statistiken fel. Minst åtta djur ska ha haft diagnosen för att den ska ge utslag i diagrammen. Raser som har särskilda villkor, undantag har inte med sina diagnoser i statistiken. Till exempel kejsarsnitt för vissa raser.

	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Balansmätt	Procent	Antal
Tycker om hundar	66	22	7	4	+77 (+68)	100	1690
Är rädd för hundar	4	18	24	54	-56 (-68)	100	1652
Är van vid hundar	45	29	15	10	+49 (+36)	100	1663
Skulle vilja ha hund om det var möjligt	29	17	12	26	+8 (+1)	100	1657

Mer positiv inställning 2019 än 2006

Ur Maria Oskarssons föreläsning om "hunden, människan och samhället."

Därtill visade Annika diagrammet i slutet på varje ras ABP. Det som visar stor andel av hundarna som utgör statistiken som är registrerade eller ej.

Hunden, människan och samhället var rubriken för **Maria Oskarssons** insats (professor emerita Göteborgs universitet). Med enkäter hade hon gjort en studie som syftat till att ta reda på attityder till hund i samhället. I ett samhälle ska ju flera intressen vägas samman. Attityder till olika företeelser, som hund, påverkas av händelser och trender. Politiska beslut måste vara legitima och ska lagar fattas måste de ha bäring på vad människor tycker. Därför blir det viktigt att ha koll på attityder, till exempel när det gäller aggressiva hundar. Marias redovisning var spännande och visade på ökad acceptans för hund i samhället. Hon bjöd på en härlig krusidull med ett delförsök där man försökt se om politiker vunnit acceptans genom att avporträtteras med hund. Det verkade som att hundtricket inte lönade sig.

Från Anicura, Albano kom **Annika Bergström** (docent) och berättade om knäledssjukdomar hos hund med fokus på korsbandsskada. Hon inledde med en exposé över knäskador som drabbar hund. Därefter fördjupade hon sig i korsbandsskador. Det räknas som en degenerativ och progressiv sjukdom. Agrias data visar att det är vanligast hos stora raser. Det är också den vanligaste inplanerade operationen för hundar och den kostar mycket och rehabiliteringen ställer stora krav på ägaren.

Annika visade raser med relativ ökad risk för korsbands-skada som; boerboel, dogo canario, american bulldog,

dogue de bordeaux, english bulldog, bullmastiff, chow chow, rottweiler, cane corso, cairn terrier. Hon visade motsvarande lista för raser med relativt mindre risk för att drabbas av korsbandsskada; shih tzu, dvärgschnauzer, chihuahua, mops, dalmatiner, chinese crested dog, norsk älgghund grå, finsk lapphund, normaltax, dvärgpincher.

I föredraget redogjordes för de två typerna av operativa ingrepp. Det verkar finnas en viss överrepresentation för komplikation efter operation hos unga, tunga eller stora hundar och oftare hos hanar än hos tikar. Oavsett typ av operation riskerar det andra korsbandet att brista av överbelastning under eller efter rehabiliteringstiden som beräknas upp till tre månader. På en fråga från publiken svarar Annika att hon tyckte sig se att raka vinklar och högre hasor ökar belastningen på korsbanden. Hon betonade att det finns ingen studie än som visar det. Däremot verkar det finnas en genetisk koppling till när korsbanden brister. Hos storvuxna raser sker det tidigare i livet medan mindre raser drabbas som betydligt äldre.

Annika Bergström berättade om knäledssjukdomar hos hund

Nästa forskare i talarstolen var professor från Helsingfors, **Hannes Lohi** som lyckades ge en flygtur över många av sina forskningsområden de senaste årtiondena för att sedan landa i sin senaste studie: Association mellan ägarens och keldjurs personlighet och välbefinnande. Lohi berättar om hundens beteende och vilken metabolism som ligger bakom beteendet. Man har gjort såväl genetiska studier som enkätstudier och det har gjorts på flera platser i världen. De resultat man ser i världen är konsistenta, dvs visar på samsyn. Man har hittat en gen på kromosom 11 som är associerad till rädsla. Det finns en parallell till område på människans genom som kodar mot NPF.

Lohi är engagerad i flera forskningsfält. Han berättade en del om den stora ep-studien som pågått i decennier. Där har man nu hittat kopplingar på genomet på samma plats som visar sig hos människa med ep.

Mest överraskande var Lohis berättelse om ”puppy-blues”. Det går att jämföra med den depression som kan drabba människor när man får barn. Lohis team hade gjort studier som visade att 10 % av valpköparna utvecklade en sådan ”puppyblues”. Det går också, menar Lohi, att se en koppling till vissa personlighetsdrag hos människor som drabbas. Frågor man ställer

sig i denna studie är ”vem anpassar sig till vem?” och ”hur mår man, hund som människa, i den anknytningsprocessen”.

Lohi tipsar om en webbkurs som man vid Helsingfors universitet skapat för hundägare. Där ges också möjlighet att svara på en enkät om relationen hund-människa:
<https://courses.mooc.fi/org/uh-veterinary-biosciences/courses/me-and-my-dog>

Nästa forskare var Örebroprofessor **Per Jensen** som talade om stress och livsstil – påverkas hundar och dess ägare lika? Han började med en beskrivning av hundens och människans samspel genom tiderna. Vi är utvecklade för samspel sedan årtusenden. Vi förstår till exempel hundens ljudrepertoar. Vi förmår tolka de emotionella delarna i hundens skall, vi vet vad hunden menar. Hunden förstår oss och läser våra subtila signaler. Hunden förstår när vi pekar och våra gester. Vargen har ingen av dessa förmågor.

Per menar att vi påverkar varandra. Mycket forskning visar att hundar speglar våra känslor och vi uppfattar det som om de har empati. Oxytocin, anknytningshormonet spelar roll i samspelet. Det frisätts av fysisk kontakt,

FAKTARUTA OM FORSKNINGSFONDEN

Fonden startade 2008.

Fonden skapades genom att Agria och SKK samordnade sina forskningsfonder:

- Bertil Lagerblads Forskningsfond (SKK)
- Stiftelsen Ulla Segerströms och Bertil Sted-Grens Fond (SKK)
- Marina Reuterswårds Fond (SKK)
- Svenska Kennelklubbens Forskningsfond
- Agrias Forskningsfond – forskningsmedel för smådjur

Sedan start har fonden delat ut 100 miljoner kronor

Fondens forskning svarar mot tre områden:

- Sällskapsdjurens fysiska och mentala hälsa
- Sällskapsdjurens avel och uppfödning
- Sällskapsdjurens roll för människa och samhälle

Topp fyra av projektområdena som finansieras är; utveckling av genetiska tester, problem i rörelseapparaten, avel, dräktighet och reproduktion, samt hunden i samhället. Därtill finansierar fonden utvecklingen av Agria Breedprofile men också i utveckling av diagnosregister för veterinärer med mera.

För 2024 kommer hälften av forskningsmedlen att användas studier om djurens roll i samhället. Tidigare har forskningsmedel mest fokuserat på hund och veterinärmedicin. Katt och mindre sällskapsdjur har kommit på andra plats.

Presentation av forskningen presenteras på hemsidan www.hundforskning.se och i Hundsport special.

Vill man nå fonden gör man det på fonder@skk.se

Rasgrupperna påverkades olika och deras långtidsstress kunde kopplas till...

	Ägarens HCC	Ägarens personligheter	Relationen
Vallhundar	X	X	X
Självständiga jakthundar		X	X
Ursprungsraser			(X)

Ur Per Jensens föreläsning om stress och livsstil

ögonkontakt och interaktion. Detta samspel fungerar inom våra arter och mellan våra arter men inte med varg. Relationen hund-människa är unik.

Därefter fördjupade Per sig i hur människa och hund reagerar vid lång- och kortvarig stress. Han konstaterar att hunden kan lukta sig till stresshormonet kortisol. Man mäter hundens stress genom att mäta mängden av inlagrad kortisol i päls över tid. Det syns på hundens stressnivå att den är kopplad till ägarens personlighet och ägarens stressnivå.

Vid SLU, Uppsala arbetar professor **Anna Bergh** som föreläste om effekten av TENS på hund med artros med ny sensorteknik. Studien hade två delar. För att kunna utvärdera effekten av TENS behöver man en mer utvecklad teknik för att mäta rörelseförbättringen. Anna beskrev i ord och film hur man med rörelsekamera, tryckmattemätning och aktivitetsmätning kunde utröna att effekten av TENS satt i upp mot 180 minuter efter en behandling. Spännande i föreläsningen var också hur Anna beskrev de olika sätt en hund kompenserar en håla samt att rytmen i ett skadat benpar är olika rytmen

BPH för utveckling av en affektbaserad modell för hundens personlighet

Kenth Svartberg om hundars personlighet

och längden på den friska benparets rörelse. Studien är angelägen då 50 % av våra djur över sex år har smärta, ledsmärta och minskad rörelseförmåga. Det märks förutom som rörelsestörning också genom att hunden sover sämre om natten och har fler uppvaknanden.

Åter till hundars beteende genom att lära mer om BPH för utveckling av en affektbaserad modell för hundens personlighet med **Kenth Svartberg**, forskare SLU, Uppsala. Svartberg inledde med att rekapitulera hur vi i Sverige genom åren mätt hundars personlighet/beteenden med allt från försvarsmaktens MT (kornig), till MH (nu 130 000 beskrivna hundar). BPH (beteende- och personlighetsbeskrivning hund) togs fram 2012 då det fanns behov av en form för icke bruksraser. Han jämförde vilka olika slags medfödda beteenden som noterades i BPH respektive MH.

Man ser en koppling mellan hundars personlighet och deras sätt att reagera på utmaningar/intryck i omgivningen. Enkelt beskrivet finns det hundar som liksom vi människor är stämnda i dur eller moll. Det finns de som har glaset halvfyllt och inte halvtomt. Det finns de som förväntar sig att det ska gå bra och andra att det är bäst att säga ifrån direkt ifall det kan gå fel. Dessa olika grundläggande affektillstånd påverkar hur hunden reagerar. Svartberg visade detta i cirkeldiagram där 22 känslor hos hunden noterades.

Forskarna från SLU, Uppsala var i majoritet och därifrån kom också forskaren **Katja Nilsson**. Rätt hund för jobbet – faktorer som påverkar hundens funktion hette hennes föredrag. Hon redovisade en undersökning om vilka faktorer som påverkar hundens funktion. Inte bara på tjänstehundar ställs stora krav menade Katja. Det ställs också stora krav på alla hundar i vardagen. Dessutom verkar få raser idag användas för sitt ursprungliga syfte. Det tillsammans med att avel hittills haft exteriöra mål och en mer oklar inriktning vad gäller mental avel gör det intressant att studera vilka jobb som hundar lämpar sig för och hur det kan utvärderas och prövas.

Studien, en enkätstudie erbjöds slumpvis ägare som fanns noterade i Jordbruksverkets hundregister. Ägarna fick prioriterade vilka egenskaper de ville ha hos sin hund. De fick också sätta ord på varför man hade hund. Man hittade tretton önskade egenskaper som återkom i svaren. Dessa prioriterades olika av ägarna beroende på om man hade sällskaps-, jakt- eller brukshundar.

När sällskapshundsägarna ger sin topp fyra stämmer det i alla fall till eftertanke för mig. :

1. Man vill att hundar ska vara trygg för att vara ensam hemma
2. Man vill att hundar ska vara trygga i ny miljö
3. Man vill att hunden ska vara lugn
4. Man vill att hunden ska vara vänlig mot andra hundar.

Nu väntar fortsatta fördjupade studier på jakthundar, militär- och polishundar samt sociala tjänstehundar.

Om skadebild och samband med risk- och skyddsfaktorer hos svenska sporthundar berättade **Ann Essner**, forskare, Uppsala Universitet. Agilityhundars skador är redan beforskade berättade Ann. Upp mot 42 % av agilityhundarna skadades.

I denna studie tittar man på de andra sportdisciplinerna inom SBK för att se hur riskerna där ser ut. I studien skickades enkäter ut och man fick 1582 svar som beskrev hundens aktivitetsmönster (hur länge, hur ofta och om det gjordes grenspecifik träning). Man tog reda på skadebild (typ av skada, drabbad kroppsdel, hur ofta blev hunden skadad). Sedan tittade man på sambandet mellan skada och faktorer som ras, typ, kön och kastration hos hanhund.

Hundarna som ingick i studien representerade rasgrupp 1, 2 och 8. Efter den digra insamlingen fortsatte man att gå vidare med de raser från vilka man fått in många svar. Det blev border collie, malinois och schäfer. Redovisningen av studien bestod av mycket data som väckte tankar hos mig. 34 % av hundarna deltog i minst två av aktiviteterna agility, lydnad, rallylydnad och brukssport. 38 % av hundarna tränade aktivt minst tio månader om året. Den genomsnittliga aktivitetstiden för hunden (motion+fys-träning+grenspecifik träning) var 16.5 tim/vecka.

Skadorna som rapporterades var dels diagnostiserade av veterinär men bestod också av ägarens noteringar av skador. Av de 1582 hundarna hade 929 varit skadade (59 %) och de skadade hade i genomsnitt 1,6 skador under det år som avsågs.

Utifrån alla variabler som samlades in gjordes sedan en sambandsanalys runt de tre raser man valt att gå vidare på. Den utmynnade i oddskvoter som beskrev risken att drabbas. Syftet med studien på sikt är att komma fram

till skyddsfaktorer som gör att vi kan skydda hundar från att skadas vid dessa sporter. Kanske leder det till tips om vilka raser, kön och träningsmetoder som bäst skyddar för skada.

På engelska föreläste professor, från Köpenhamns universitet, **Camilla Sichlau Bruun** om diskprolaps hos tax och coton de tulear. Diskbråck drabbar ofta kortbenta raser. I Danmark har man avelsprogram mot detta på till exempel tax då det finns en genetisk bakgrund till sjukdomen. Kortbenta raser som riskerar att drabbas är tax, beagle, fransk bulldog, pekingeser till exempel. Debuten sker ofta vid tre års ålder. Vid ett diskbråck pressas nerverna i ryggmärgen av disken som rinner ut. Smärta och förlamning uppstår. När det gäller tax är så många som 16 -30% drabbade, berättade Camilla.

Man vet att kortbenthet är kopplad till en dubbel kopia av en gen FGF4 på en specifik kromosom. Det finns anledning att tro att den genetiska orsaken ligger i det området. För att studera hundens hälsa röntgar man den. En hund med fem eller fler förkalkningar av ryggraden har 14x högre risk att utveckla diskbråck. Bästa tiden att röntga är vid 2-3 års ålder.

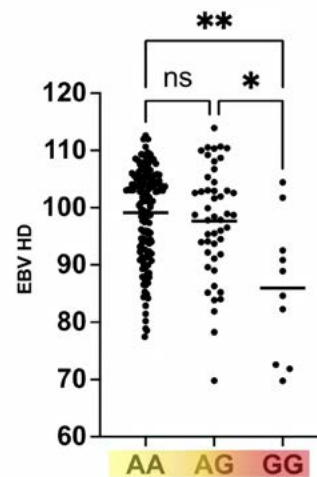
Camilla berättade om det danska hälsoprogrammet för tax. Där har man index för rygghälsa. Sedan det startades upp har index förbättrats från 91 till 105. Endast hundar med fem eller färre förkalkningar får användas i avel. Här behöver man också balansera så genpolen hos tax inte riskerar att bli för snäv manade Camilla. Trots att man nu kan mäta existensen av dubbelgenen FGF4 är det ännu för osäker screeningsmetod. Bästa sättet är ännu att röntga, berättar Camilla.

Konferensen avslutades med en föreläsning om identifikation av genetiska riskfaktorer för höftledysplasi hos hund av **Maja Arent**. Maja är forskare vid Köpenhamns universitet. Projektet syftar till att identifiera genetiska riskfaktorer associerade med höftledysplasi hos svenska hundar genom att kombinera genotypningsdata med SKK data avseende ledresultat. Man försöker identifiera genetiska loci associerade med fenotyper som kroppsvikt och armbågsdysplasi.

Det är känt att även hundar med bra HD status kan lämna valpar med sämre HD. Det betyder att dom själva bär på riskfaktorer. I studien granskades 2561 hundars genotyper utifrån vad som anses vara genetisk markörer

Estimated breeding value (EBV) vs risk genotype

- EBV (HD-index): Measure of how likely a dog will pass on hereditary traits to offspring
- Calculated based on dog's own HD score, relatives' HD score (siblings, parents, offspring). Corrected for non-genetic factors (e.g. sex and age at screening)
- Dog with EBV score above 100 is better than the breed average, and less than 100 is worse.
- Dogs carrying two copies of the risk allele (GG) have significantly lower EBVs.

Maja Arent visade bland annat hur den identifierade riskmarkören förhåller sig till olika hundars EBV (HD-index)

för riskfaktorer. Av dessa hade 1652 diagnosticerats med HD. Elva raser var representerade.

Därefter vidtog helgenomsekvensering av ett urval av dessa hundar. För ytterligare avgränsning valde man att fortsätta genom att djupstudera labrador retriever. Vid analys såg man stor variation inom kromosom 24 och man hittade en misstänkt gen, NDRG3. Den genen är också den gen som hos människa kodar för artros i lederna. Man såg att hundar med två kopior av riskgenotypen har signifikant lägre avelsvärde när det kommer till ledindex. Annat som påverkat och som också framkommer i studien är hundens; kroppsvikt, storlek, aktivitet, utfordring, kön och kastrering.

SAMMANFATTNING

Det var en härligt inspirerande dag med föreläsningar som gav mersmak. Jag rekommenderar dig att gå in på SKK play och lyssna till en eller flera av föredragshållarna. Det du nu läst är mitt sätt att ta till mig föredragen. Emellanåt var det svårt att hänga med och risken att en amatör misstolkar är stor. Jag bjuder på misstagen och hoppas ändå att de lockat dig till att gå in och lyssna. Inspelningen kommer ligga ute nån månad bara.

<https://www.youtube.com/watch?v=WLTuFkTVOM4>

Varför inte en curly?

TEXT: HANS ROSENBERG

Varför inte en curly? En curly coated retriever?

Det var frågan jag fick i början av 90-talet. Jag hade tidigare haft tre golden retrievers, en liten uppfödning av flatcoated retriever tillsammans med min mor samt en irländsk vattenspaniel. Vid detta tillfälle hade jag och min sambo, Claus Haugaard Sörensen, en flatcoated retrievertik. Vi var nyfikna på något nytt!

Förstå mig nu rätt, jag tycker väldigt mycket om flattarna, men ibland är den kanske lite för positiv och kärvändig. Till exempel när jag blev hämtad på Arlanda. Med den typiska glatt viftande svansen sökte hon allas uppmärksamhet och hälsade på alla som passerade henne. Det kändes knappt som hon såg mig i vimlet. Jag klandrar inte rasen och inte henne – det var bara min egen egoism så pockade på uppmärksamhet, den som bara ser ”sin husse”.

Min första curly

Valet föll på en curly coated retriever från Norge som gick under namnet Inu Goya Royal Escort, Haakon. Trots att flattern och curlyn har ett gemensamt ursprung skiljer sig deras temperament åt. Till skillnad mot flattens glädje för allt och alla är curlyn en mer sansad individ med en del vaktinstinkt men framför allt försedd med en utpräglad värdig hållning, inte så underligt att den kallas för retrieverrasernas aristokrat!

Därefter har det passerat några stycken curlys. Numera är jag stolt ägare till curly nummer fem, denna gång från Polen. Han anlände med direktleverans en varm midsommardags kväll 2019 – Jack O Neil Juraska Gwiazda, Jack. I familjen finns även en mopskille från Ryssland, Lewis, kallad Ryssen. Observera att han anlände före Putins invasion av Ukraina.

Curlyns bakgrund

Curlyn är en av de äldsta retrievraserna, kanske till och med den äldsta? Man vet inte dess exakta ursprung med det man vet är att hundar av curlyns rastyp fanns redan för 400 år sedan. När de bakladdade gevären blev allt vanligare, i England i mitten av 1800-talet, ökade behovet av en apportör. Då skilde man inte de olika retrievraserna åt. De benämndes efter hårlag: curly och wavy coated. Wavy coated retriever är den som sedermera utvecklades till dagens flatcoated retriever. Först 1870 skildes raserna åt och curlyn var då den numerärt största rasen.

Curlyn är numera en numerärt liten ras med få uppfödare, inte bara i Sverige och Norden utan i hela världen. Under de senaste sju åren 2017-2023 har det i Svenska Kennelklubben nyregistrerats 257 stycken, det är lika med 37 st/år.

1965 kom den första curlyn till Sverige. Den var ensam ända fram till 1972 då några hundar importerades från hemlandet Storbritannien, GB. 1981 bildades Svenska Curly Coated Retrieverklubben av ett 50-tal rasentusiaster och den associerades då med Svenska Spaniel och Retrieverklubben, SSRK.

Aveln med en numerärt liten ras och arbetet med en liten rasklubb innebär ofta svårigheter med att bl.a. hitta avelsdjur, rätta valpköper samt att stimulera och

engagera valpköpare och uppfödare att utveckla rasen både jaktligt och exteriört. Avelsmaterialet kom då från såväl GB, Norge och Australien.

Raskaraktär

Curlyn är en robust hund som vill och orkar hänga med på det mesta med sin ägare. Han ska vara vänlig, stabil och pålitlig. Rasen ska vara modig och självständig. Han är trogen sin ägare i vått och torrt och skulle kunna beskrivas som en enmanshund. Som jag tidigare nämnde ses rasen som retrievervärldens aristokrat. Han har stor integritet och han för sig med stor värdighet. Han är inte översvallande glad mot sin omgivning utan ser sig själv och sin familj som något förmer än andra. Curlyn har också humor och tycker om att ha skoj. Trots sin värdighet inser han inte alltid sin storlek utan försöker i största möjliga utsträckning agera som en knähund. Inte sällan dimper saker och ting i golvet på grund av både hans storlek och glada svans. Curlyn är inte överdrivet vänlig mot främlingar och därför en utmärkt vakthund. När en främling väl är accepterad av hushållet, accepteras han även av hunden.

Ändamål

Curlyn är en apportrande fågelhund som arbetar i vatten. Han är dock inte lika snabb och ivrig som en labrador retriever men resultatet blir ofta detsamma. Att träna en curly kräver en stor portion tålamod och framför allt att vara konsekvent. Han är självständig

och inte sällan är hans paroll – kommer senare, jag ska bara..... En curly måste bli övertygad om att det du vill att han ska göra är vad han i själva verket vill göra är detsamma som han själv vill göra.

Helhetsintryck

Curlyn ska vara en reslig hund med viss elegans och mycket karakteristisk lockig päls, därav rasnamnet. Han är lätt rektangulär. Idealmanhöjden för hanhund är 69 cm och för tik 65 cm, den är den resligaste av retriever-raserna.

Huvudet ska vara långt, ädelt och kraftfullt med klass och stil. Några har ibland en svagt markerad ramsnos – det förstärker dess ädelhet.

En kraftfull kropp med normala vinklar fram som bak. Hela kroppen, från nackknöl till svanstipp ska vara täckt av små fasta vattenavstötande lockar, den saknar underull. Pälsen är det mest karaktäristiska på en curly.

Lockarna kan variera i storlek, med det ska vara lockar. När man lägger handen på pälsen ska man få en känsla av en viss ”studs” under handflatan. Det är en lättskött päls som inte kräver mycket pälsvård.

Presentation

Dagens hundar i utställningsringarna presenteras antingen helt naturliga eller lätt friserade genom att formklippa pälsens toppar för att förstärka hundens konturer. Bäst är pälsen när den precis har torkat efter en rejäl regnskur eller när den vilar ut efter dagens aktivitet i vattnet. En vacker curly är lika vacker, våt som torr.

Curlyn visas bäst på löst koppel och i en hastighet anpassad till hunden. Som den aristokrat den är behöver den ingen hjälp att bära upp sin svans. Även om det är tradition i många länder inklusive sitt hemland så blir inte hunden alltid till sin fördel då den inte får förtroende att stå helt själv. Den är sig själv närmast och vem kan komma på att korrigera en aristokrat?

Vad gör en hund till en curly coated retriever?

- **Ändamålet** – en vattenapporterande fågelhund!
- **Helhetsintrycket** – den största av retrieverraserna, kraftig utan att vara klumpig, elegant utan att vara gänglig!
- **Pälsen** – täckt av små fasta lockar!
- **Temperamentet** – Självständig, mild och sansad samt för sig med aristokratiskt värdighet!
- **Huvudet** – långt, kraftfullt med både klass och stil, gjutet i ett enda stycke samt med ett milt och vänligt uttryck!
- **Rörelserna** – Kraftfulla och vägvinnande!

Så varför en curly? En curly coated retriever?

Jag föll för rasens helhet och storlek. Den karaktäristiska lockiga pälsen. Det vänliga uttrycket och dess aristokratiska temperament – jag har aldrig ångrat mig!

Hans Rosenberg

Kennel Lakkas önskar
GOD JUL och Gott Nytt År

Vi presenterar här en valp ur vår 50:e valpkull, född 30/11 2024, samt mor, mormor, mormorsmor och mormorsmormor

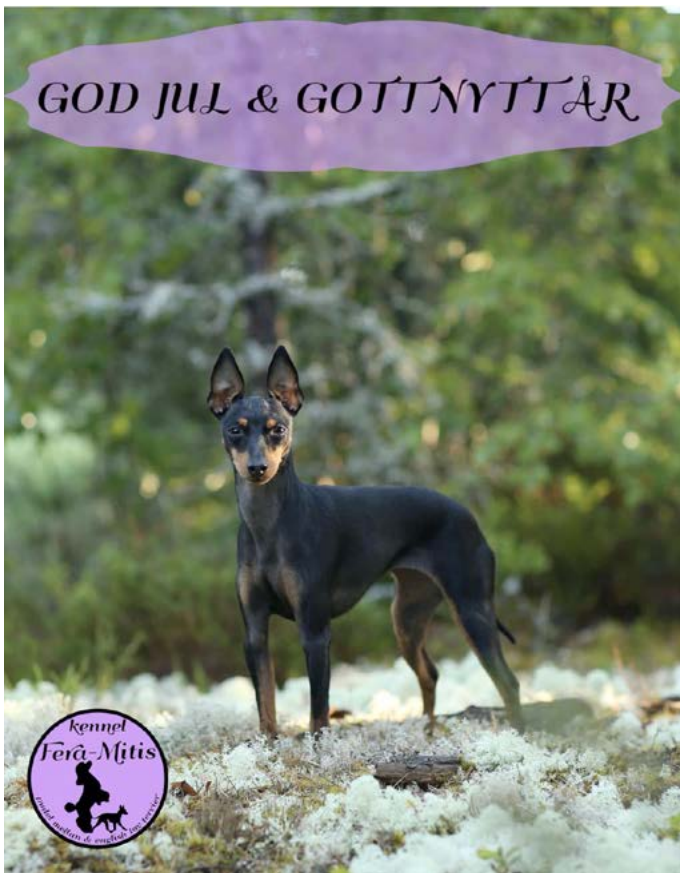
Mor: SE UCh DK UCh C.I.B. Lakkas Uva Bianca
Mormor: SE UCh DK UCh C.I.B. Lakkas Rebella
Mormorsmor: SE UCh DK UCh Lakkas Nabella
Mormorsmormor: SE UCh C.I.B. Lakkas Gala

Hilde Nybom och Linnea Luthman
www.lakkas.se

Stolta uppfödare till 50 valpkullar,
SvTeks uppfödarmedalj, SWTks uppfödarpriis
samt Hamiltonplaketten.

Kennel Piece
önskar alla hundvänner en riktigt
GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR!

UPPFÖDNING AV DANSK-SVENSK
GÅRDSHUND I LITEN KENNEL

Kennel Effects of
önskar God Jul

Ewa Arve, Stockholm
070-2061057

Strandkungens kennel
tillönskar alla uppfödarkollegor
en God Jul och
ett Gott Nytt År

God Jul & Gott Nytt år

till alla uppfödare
från
Monika & kennel Bod Khyi

Redaktionen önskar
alla medlemmar
en god jul och ett gott nytt år!
Charlotte & Monika

